

MAGYAR DROGFIGYELŐ

 drogkutató
intézet

A DROGLEGALIZÁCIÓ TÁRSADALOM- ÉS POLITIKAFILOZÓFIAI VONATKOZÁSAI

2023. október-november · III. évfolyam 7. szám

2023. OKTÓBER - NOVEMBER
III. évfolyam 7. szám

— EST. 1991 —
Batthyány Lajos
ALAPÍTVÁNY

Magyar Drogfigyelő

A Drogkutató Intézet szakmai, tudományos
folyóirata

Szerkesztőség

Főszerkesztő:	Téglásy Kristóf
Szerkesztő:	Partos Bence
Kiadó:	Drogkutató Intézet 1137 Budapest, Radnóti utca 25. II. emelet 2/A
Felelős kiadó:	Gremsberger Bertalan
ISSN	ISSN 2786-0906

A szerkesztőség elsősorban olyan kéziratokat vár közlésre, amelyek a pszichoaktív anyagok - elsősorban kábítószeres - kémiai, biológiai tulajdonságainak vizsgálatával, a szerhasználat orvos- és egészségtudományi, rendészeti, kriminológiai, szociológiai, jogi természetű elemzésével, értékelésével foglalkoznak. A szerkesztőség tudományos szakértő bevonásával a beérkezett kéziratot szakmai szempontból lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására, tipografizálására. A folyóiratban megjelenő publikációk nem a kiadó, illetve nem a szerkesztőség, hanem a szerzők saját, tudományos szabadságán alapuló álláspontját képviselik. Az el nem fogadott kéziratokat a szerkesztőség nem tárolja, azok mindegyike törlésre kerül. A szerkesztőség a folyóiratban másodközlést nem vállal.

A folyóirat a Batthyány Lajos Alapítvány támogatásával készült.

TARTALOM

Társadalomfilozófia

A DROG LEGALIZÁCIÓJA A CSALÁDOK SZEMSZÖGÉBŐL
Király Nóra

A LEGALIZÁCIÓ VESZÉLYEI A FELEPÜLT
SZERHASZNÁLÓKRA NÉZVE
Könözsy Zsolt

A DÖNTÉS FELELŐSSÉGE – A LEGALIZÁCIÓ ETIKAI
VONATKOZÁSAI
Téglásy Kristóf

PROF. DR. HALLER JÓZSEF: DROGENCIKLOPÉDIA
RECENZÍÓ
Drogkutató Intézet

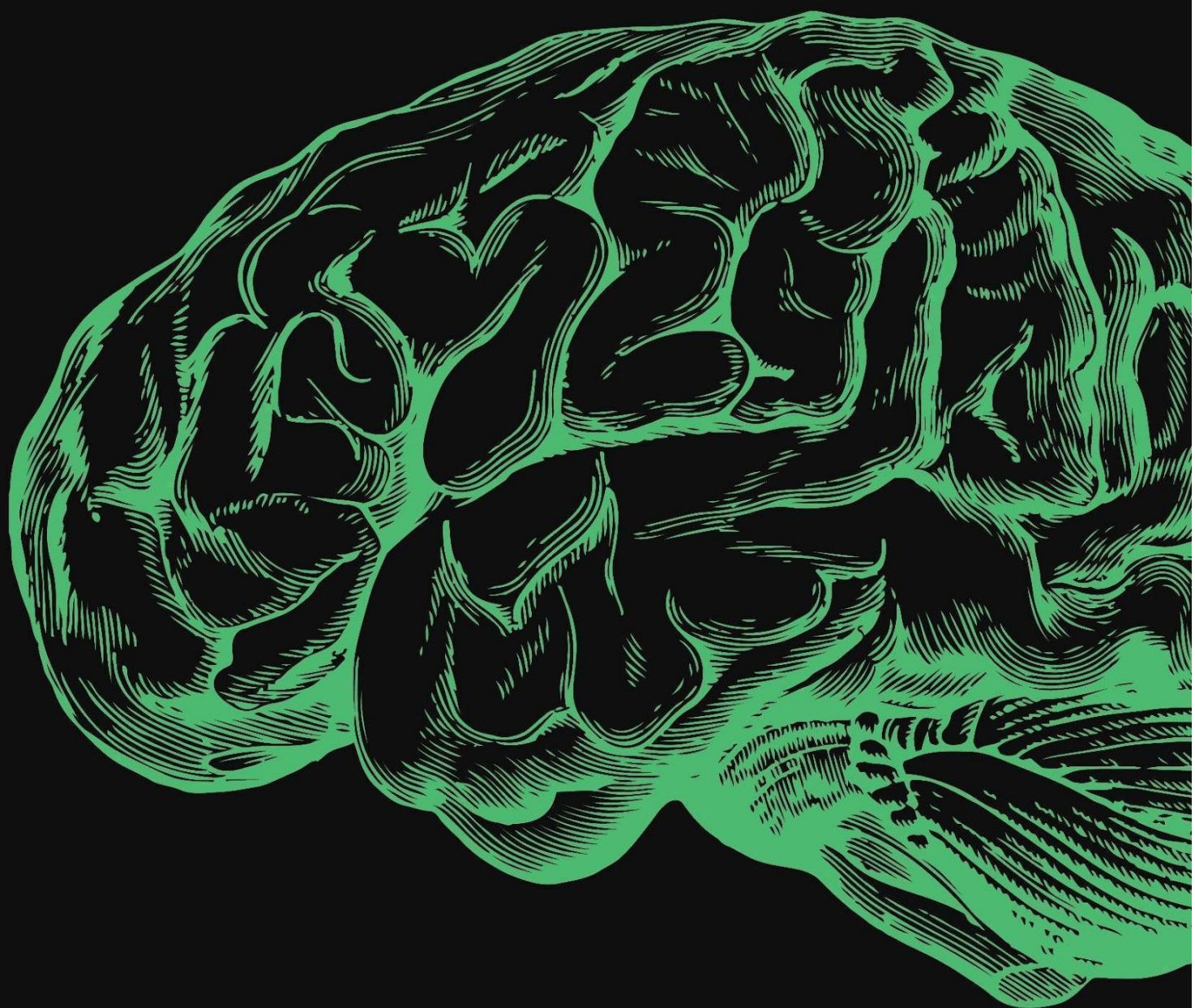
Politikafilozófia

A KÁBÍTÓSZER LEGALIZÁCIÓJÁNAK POLITIKAI FILOZÓFIÁJA
Kiszelly Zoltán

KÖRKÉP - EGY PREVENCIÓS ELŐADÁS TÜKRÉBEN
Marosi Antal

GONDOLATOK A DROGLIBERALIZÁCIÓS TÖREKVÉSEK ÉS A
GYERMEKVÉDELEM ÖSSZEFÜGGÉSEIRŐL
Dr. Máthé Zsuzsa

A LEGISMERTEBB KÁBÍTÓSZEREK RÖVID TÖRTÉNETE
Ozsváth Kálmán

TÁRSADALOMFILOZÓFIA

drogkutató
intézet

– EST. 1991 –
Batthyány Lajos
ALAPÍTVÁNY

A DROG LEGALIZÁCIÓJA A CSALÁDOK SZEMSZÖGÉBŐL

KIRÁLY NÓRA

Aligha hiteles az olyan szülői intelem, ami a család csak bizonyos életkorú gyerekeire vonatkozik. Szülői tapasztalat, hogy amit szabad a nagynak, az bizony tízszer vonzóbb a fiatalabb gyerekek számára.

Egyre erősebbek azok a hangok külföldön és Magyarországon egyaránt, amelyek a marihuána használatát legalizálnák.

Érveik között szerepel a marihuána egészségügyi használatának pozitív gyakorlata, valamint az is, hogy több országban engedélyezték már e szer rekreációs célú használatát.

Mi baj lehetne a döntésből?

Nemrég Németország rukkolt elő a marihuána legalizációjának terveivel. „Karl Lauterbach német egészségügyi miniszter augusztusban jelentette be, hogy a kormányuk a marihuána termesztésének és fogyasztásának úgynevezett ellenőrzött legalizálását javasolta (MTI).

A tervezet szerint a kannabisz birtoklása (25 grammig) és a termesztése is legális lesz, fejenként három tő kendernövény erejéig. Az úgynevezett kannabiszklubok egyszerre legfeljebb 25 gramm, havonta összesen 50 gramm kannabiszt értékesíthetnek tagjaiknak.

A javaslatot a német kormány jóváhagyta, a véglegesítésre, azaz a Bundestag jóváhagyására azonban szeptemberig várni kell. A viták megelőzése érdekében a tervezetet elküldték az Európai Unió megfelelő hatóságainak.”

A német kormány ezzel a feketepiac visszaszorítását célozza az igazságszolgáltatás tehermentesítése mellett, illetve a gyermek-, az ifjúság- és az egészségvédelem erősítése is a célok között szerepel.

Éppen ezért a marihuána legalizációja nem terjed ki a 18 év alatti fiatalokra, gyermekekre, valamint a tervek alapján a 18-21 év közöttiek számára is „csak” korlátozottan lehetne hozzáférni a „könnyűnek” titulált droghoz.

Ötgyermekes édesanyaként, aki civil munkám során a családok védelmét szolgálom, a legalizált drogfogyasztást a családok szemszögéből közelítem meg.

Kijelenthető, hogy a kannabisz drog. A drog meg drog, aminek kockázatai és negatív hatásai nem változnak egy csapásra pozitívvá csak azért, mert **egy tollvonással az illegális jelzőt legálissá módosítják.**

Az is kijelenthető, hogy hiába címkézik a kávé, a csokoládét, a teát is (legális) drognak, a hétköznapi ember is tisztában van azzal, hogy szemernyi összefüggés sincs a rendszeres kávé, tea vagy csokoládé fogyasztása, valamint a legalizálni kívánt kannabisz egészségre, a fogyasztó mindennapi életvitelére vagy a családokra, emberi kapcsolatokra gyakorolt hatásai között.

Hiába lehet „rászokni” a kávéra, hiába igaz a kitétel, hogy a tea, a csokoládé is egyféle függést okoz, a kannabisz használata olyan kockázatot jelent a fogyasztó számára, amelynek akár közvetlen, akár közvetett hatásait nem lehet előre látni.

A gyerekekre, a serdülőkre gyakorolt hatásai is felmérhetetlenek és riasztóak. Ugyanis személyenként változhat a kannabisz hatása, és senki sem tudja azt garantálni, hogy a kannabisz **mindenki számára egy könnyű (könnyelmű) próba lesz csupán ifjúkora történetében**, vagy az első alkalmat követi a második, aztán a harmadik, végül pedig már nem lesz elég „könnyed”, felszabadító a „rekreációs” hatás, és kívánja majd a szervezet, az idegrendszer az erősebb élményt, kábulatot, hallucinációkat.

A legalizáció túl nagy kockázatot jelent a családok számára, és a gyerekek egyetlen országban sem lehetnének egy felelőtlen társadalmi kísérletnek a tesztalanyai.

Ellentmondások kísérik ugyanis a kannabisz hatásait a drogra való rászokás esetében. **Sokan állítják, hogy a kannabisz is kapudrog**, amivel igenis rá lehet

lépni egy olyan útra, amin aztán nincs megállás, vagy csak nagyon nehezen. Mások ennek ellenkezőjét állítják – a kannabisszal való kísérletezés veszélytelen, mert kicsi az esélye annak, hogy aki elszív néhány füves cigit, az rákap majd a „keményebb” szerekre is.

De biztos ez utóbbi kitétel? Van olyan e témában felelősen kommunikáló szakember bárhol a világon, aki ki meri jelenteni, hogy **soha egyetlen esetben se működött a kannabisz kapudrogként?** Hogy egy ma súlyos drogproblémával küzdő fiatal drogtörténetében egészen biztosan nem a kannabisz volt a belépő? Nem néhány elszívott jointtal indult meg egy gyerek a lejtőn?

Szándékosan írok gyereket, mert tudjuk, hogy a fű, a kannabisz, a marihuána – nevezzük bárhogy – a fiatalok, elsősorban a tinédzserek körében a legnépszerűbb drog. Éppen **abban az életkorban, amikor a gyerekek az égvilágon mindennel kísérleteznek.** Amikor egyébként is feszegetik a határokat, amikor aligha építhet a szülő vagy a környezet, a társadalom arra, hogy reálisan mérik fel a veszélyeket. Amikor a „legjobb” családban nevelkedő gyerek is elmegy a falig, csak azért, mert gyerek. A személyiségfejlődés folyamatának a legkockázatosabb szakasza ez a néhány év és ezt nem lehet megúszni. Nem nagyon lehet az aggodalmaktól megkímélni a szülőket, de ha mindent, tényleg mindent jól csinálunk, a droggal való kísérletezés talán kimarad a gyerekek életéből.

A legalizációval azonban azt üzeni a társadalom a gyerekeknek, hogy a kannabisz teljesen veszélytelen. Nulla a kockázat. Meg azt is üzeni: „te ugyan még túl kicsi vagy, neked még nem szabad, de majd, ha nagy leszel, akkor igen”. Szabad lesz a pálya, hiszen a kannabisz csak kannabisz, egy könnyű drog.

Pedig régóta állítják felelős szakemberek: **olyan, hogy könnyű drog, nem létezik.** A drogok veszélyesek, és bármely szer használatával is kezdődik a kábulat utáni vágyakozás, kivétel nélkül mindegyik magában hordozhatja a pusztulást. Szerencse kérdése is, hogyan alakul a jövő, és erre egyetlen szülő se alapozna felelősséggel.

A legalizáció olyan játszma, amiben a családok, a szülők, a gyerekek csak veszíthetnek.

Közismert az a tétel, hogy amit tiltanak, az vonzóbb, mintha nem tiltanak – ebben az esetben a kannabisz „hétköznapi” használatát. Ez alapján feltételezhetnénk, hogy

pozitív hatással bírhat a legalizálás. Amit megengednek, az nem is olyan jó. Ez azonban korántsem igaz mindenre.

A megosztott legalizáció okán – különösen, ha korcsoportos megosztásról van szó, és az a korcsoport kerül a vörös zónába, amely a **leghergelhetőbb a tiltással** – egyértelműen **kapósabbá válik a droggal való játszadozás**. Hiszen bátorságpróbává is válik, meg a felnőtté válás próbájává. Annak demonstrálásává, hogy elég nagy már a gyerek a füvezéshez.

Félreértés ne essék: még véletlenül sem azt sugallom ezzel, hogy **az lenne a helyes, ha korcsoporttól függetlenül döntenének a legalizációról**.

Azt mondom, hogy **a (Németországban tervezett) legalizáció többszörös kockázattal jár**, hiszen hamis üzenetet közvetít a droghasználattal kapcsolatban – jelesül azt, hogy a kannabisz veszélytelen, sőt, akár azt is, hogy jobbá teszi az életet.

Meg azt is mondom, hogy **a legalizáció – ezzel a korcsoportos csavarral különösen – igazi orosz rulett a családok számára**, hiszen alakulhat úgy a helyzet egy családban, hogy az egyik gyerek 16 éves, a másik 18, a harmadik meg éppen elmúlt 21. Mindegyik gyerekre más jogszabályi elv érvényes, az alapján juthat vagy nem juthat szabadon kannabiszhoz. Az egyiknek szabad, a másiknak nem, a harmadik pedig keretek között, de azért „játszhat a tűzzel.” A szülők meg legyenek talpraesettek és felkészültek kannabiszfronton, kommunikáljanak egységesen a drog kockázatairól, és értessék meg a legkisebbel, hogy a kannabisz veszélyes, miközben a nagyobb gyerek(ek) számára nem.

Aligha hiteles az olyan szülői intelem, ami a család csak bizonyos életkorú gyerekeire vonatkozik. Szülői tapasztalat, hogy amit szabad a nagynak, az bizony tízszer vonzóbb a fiatalabb gyerekek számára. Kamaszok esetén mindezt szorozzuk, ahánnyal csak akarjuk: ha valami szabadon elérhető másoknak, csak nekik nem, az számukra dráma, ennek megfelelő lesz a reakciójuk is.

Ha van a családokkal szemben, a családi egység ellen irányuló, a nevelést semmibe vevő irány, akkor a kannabisz trükkös legalizációja pontosan az.

Értékromboló, a szülői munka ellen dolgozó, a gyerekeket, fiatalokat összezavaró és egymásnak ugrasztó, hamis üzenetet közvetítő irány.

Ha most azt érzik a szülők, hogy a kamaszkorú gyerekek nevelése felér egy vesszőfutással, akkor a kannabisz legalizációját követő időszakra nem lelek jelzőt. Megvadult csikókat kell majd karámba terelni úgy, hogy egyik-másik mégis szabadon „legelészhet” az egyébként sok kockázatot jelentő vadonban.

Óriásira nő a veszély, egyben sokszorosává válik a kockázatvállalás a kamaszok előtt, akik azt szűrik le, hogy **ettől kezdve mindent szabad, de ebből a „jó kis buliból” ők kimaradnak.**

Kamasz gyerekeket is nevelek – hitem szerint teszem a dolgom, minden erőmmel, minden eszközzel igyekszem megelőzni a szélsőséges dolgokat. Próbálok olyan értékeket közvetíteni a gyerekek felé, amik a helyes úton tartják őket akkor is, ha nem vagyok mellettük. Mert nem vagyok, nem lehetek jelen mindenütt, kamaszkorban már nem foghatom a kezüket.

Így van ezzel minden szülő, nem csak nálunk, de más országokban is. Eljön az idő, amikor az addig befektetett nevelés, az a rengeteg energia, szeretet és törődés megtérül. Már azzal, attól, hogy a gyerek képes nemet mondani fejlődését, életét, sorsát rossz irányba terelő hatásokra.

Ám ha egy jelentős kockázatú szerrel kapcsolatban az a társadalmi kommunikáció, hogy szabad ugyan, csak nektek nem, az beláthatatlan következményekkel jár a gyerekek, családok számára.

Szülőként, és más családok egészségéért, jólétéért dolgozó szakemberként úgy látom, hatalmas káoszt hozhat a családok életében a kannabisz legalizálása, és csak fokozza a kockázatot a cinikus korcsoportos megosztás.

Hiszen a felnőtt (a ténylegesen felnőtt, önmagáért és másokért, a tetteiért, döntéseiért felelősséget vállalni tudó ember) képes felnőttek módjára gondolkodni és elfogadni azt, hogy a társadalom egységes **tilalomfát állít**. A kamaszok számára vörös posztó a „nem”, főleg akkor, ha azt ők kirekesztésnek élik meg – mert másoknak szabad.

Ha veszélyes a kannabisz – és igen, mert számos kockázata van a használatának –, akkor azt csak akkor tudja a szülő hatékonyan képviselni a gyerekei felé, ha azzal kapcsolatban tiszta, egyenes és egységes a társadalmi, szakmai álláspont.

Jelen esetben a családok számára az lenne az egyedüli jó megoldás, ha a kannabisz továbbra is tiltólistán maradna.

Alapvető szülői normának és a drogokkal kapcsolatos szülői kommunikációnak is annak kell lennie, hogy **a drog veszélyes, rossz irányba visz**, és akkor is eltérítheti egy gyerek sorsát a jó vágányról a droggal való kísérletezés, ha az végül valahol mégis megáll.

Az is gond, ha „csak” egy időre **megbomlik a családi egység**, ha „csak” **megszaporodnak a konfliktusok**, ha „csak” **romlik az iskolai teljesítmény** (hiszen a kannabisz rombolja a rövid távú memóriát), ha „csak” **szélsőséges dolgokat csinál a gyerek** a drog hatására. Amik nem életveszélyesek ugyan, „csak” nem férnek bele az adott család, a közösség értékrendjébe.

A kannabisz pont olyan veszélyes, mint bármely drog, hiszen függővé válhat tőle a fiatal. Nem csak azért, mert „könnyebbnek tűnhetnek” a szer hatására a mindennapok. Azért is, mert **a személyiségfejlődésbe szól bele**. Olyan tulajdonságokat hozhat elő, amelyek fellelhetőek lehetnének a drog nélkül is, de időt kellene hagyni, hogy maguktól fejlődjenek, erősödjenek, alakuljanak és támogassák a gyerek boldogulását. Ilyen például a bátorság és az érdekérvényesítés. Ha a fiatal azt szokja meg, hogy csak a kannabisz hatása alatt tud mások előtt megnyilvánulni, érvelni, érdekeit érvényesíteni, akkor óriási csapdává válik a szer használata, hiszen anélkül képtelen lesz ezekre.

Ha valaki csak akkor felszabadult és magabiztos, ha elszívott egy füves cigit, az a szer nélkül nem tanulja meg, hogyan fogadja be az élet apróbb-nagyobb örömeit.

Ha valaki csak akkor mer megszólítani egy lányt vagy fiút, ha a kannabisz dolgozik benne, az nem tapasztalja meg azokat az élményeket, amikkel a párválasztás együtt jár. A siker nem lesz igazi siker, a visszautasítás csalódottságát pedig nem lesz képes elviselni. Hiszen minden, ami (bármilyen) drog befolyásolása alatt történik, az torz tükör a személyiségnek.

A szülő kezéből meg kiveszi a gyeplőt a gyerek szerhasználata – nem csupán a tekintély veszik oda, az a kisebbik probléma. Annál sokkal fájdalmasabb és veszélyesebb, hogy a szeretetkapcsolatot teszi zárójelbe a szerhasználat: a gyerek a szülő jó szándékait kérdőjelezi meg, és akár hátat is fordít a szülői háznak, hogy egy

másik életformát válasszon, ami ugyan nem biztos, hogy a teljes romlásba viszi, de mindenképp megcibálja az életét.

Megtorpan, vagy egy időre akár ki is siklik az az életút, amire a szülők segítették, amin szépen haladhatna előre.

Szülőként ebben a világban, amikor az **online függés is szinte drogként hat a gyerekekre**, amikor egyre kevesebb az az idő, amit a család családként tölthet, amikor percekre szűkül az az idő, ami a helyes értékek átadására szolgálna, **társadalmi öngól a kannabisz legalizálása.**

Nem hiányzik az online függés mellé a családoknak, a szülőknek egy újabb „legális szer”. Van elég tennivaló azzal is, hogy **jelen körülmények között tudják visszacsalogatni vagy eleve a valóságban tartani a gyerekeket.**

Üdvös lenne, ha a szülők munkáját, erőfeszítéseit, nevelési elveit és az átadni kívánt értékeket – melyek közé tartozik a droghasználat elutasítása is – nem kérdőjeleznék meg legalizálás.

A szerző a Fiala Családosok Klubja (FICSAK) alapítója

A LEGALIZÁCIÓ VESZÉLYEI A FELÉPÜLT SZERHASZNÁLÓKRA NÉZVE

KÖNÖZSY ZSOLT

A legálissá tett drogok, így a kannabisz legalizálása a legnagyobb veszélyforrás lenne a visszaesésben, hiszen a felépülő függők könnyen, erőfeszítés nélkül hozzájuthatnának.

A függőség olyan betegség, amelynek a vége – felépülés nélkül – börtön, intézet vagy halál!

A függőség, azaz az addikció fogalma több módon is meghatározható, a hétköznapi nyelvben általában a szenvedélybetegséggel azonos fogalomként használják. A függőség jellemzője, hogy az egyén prioritását és figyelmét teljes mértékben a függőség uralja, és egyetlen cél a vágyott tevékenység végzése, illetve a drog használata vezérli. A különféle kémiai szerek, pszichoaktív anyagok általában kellemes érzést, eufóriát idéznek elő, és egy idő után a használatuk különböző mértékű fizikai és pszichés függőséget okoz az agyra és az idegrendszerre kifejtett hatásuk miatt.

A kapudrog-elmélet szerint a kannabisz használata keményebb drogok (pl. heroin, kokain) szedéséhez vezet. Több neves szakember a kapudrog-elméletet ma már nem tartja megalapozottnak, azonban a tapasztalat az, hogy a kábítószer-fogyasztók nagyon sokan kezdték a marihuánával, majd azután tértek át más drogra, azaz a marihuána fogyasztása általában megelőzi a többi drog használatát. A kannabisz a leggyakrabban használt tiltott drog, a [marihuána](#) használata során átélt spirituális élmény miatt jellemzően pszichés függést okoz. A pszichés függőségre jellemző, hogy a drog használatának megszüntetése után fizikai (testi) elvonási tünetek nem jelentkeznek, a drog utáni sóvárgás azonban erős és elviselhetetlen. A kialakult testi

vagy lelki függőség a személyiség részévé válik, átveszi a gondolkodás és a cselekvés felett az uralmat. Aki függő, annak függenie kell valamitől, máskülönben elvonási tünetei vannak. A drogok fogságából nehéz szabadulni, a sikertelen egyéni próbálkozások után sokan belátják, hogy a függőség kezelése, gyógyítása [szakember](#) segítségét igényli, vagyis a függőség kezelésében terápiára van szükség. Megfelelő terápiával sok esetben tartós felépülés érhető el, de előfordul, hogy a leszokás csak átmenetileg sikeres, és a szenvedélybetegség újból visszatérhet. Magyarországon kétféle terápiás modell (Minnesota és Portage) szerint működnek a rehabilitációs intézetek, azonban mindegyik alapelve megegyezik abban, hogy a rehabilitációhoz alkohol és drogmentes környezetre van szükség.

Az elmúlt években Magyarországon aggasztó tendenciát figyelhettünk meg, ami az első szerhasználat időpontját illeti, különösen a fiatalabb korosztályok körében. Láthatóan egyre több 13-14 éves fiatal próbál ki pszichoaktív szereket és válik tőlük függővé. A szenvedélybeteg és a bajba jutott szerhasználó, vagy addiktív tinédzser csak akkor képes a változásra, amennyiben eljut arra a pontra, hogy ezt felismerje, belássa és tegyen egy lépést önmagáért, a felépülés felé. A kannabisz legalizálásával ez a lépés valószínűleg nem történik meg, hiszen „ha valami legális, azt szabad, az nem árt, miért kellene rehabilitációra menni miatta?” – gondolhatja egy fiatal, holott láthatunk erre példát, hiszen az alkohol legális, mégis vannak alkoholistákat kezelő intézmények. A 18 év alatti szerhasználókat nem lehet rehabilitálni a felnőttek között, így jött létre annak az igénye, hogy 18 év alatti fiataloknak speciális intézményeket kellett létrehozni. Közép-Európában elsőként a Ráckeresztúri Fiatalkorúak Drogterápiás Otthona nyitotta meg a kapuit, majd ezt követően Szatymazon a Farkasinszky Terézia Drogcentrum Gyermek- és Ifjúsági Addiktológiai Rehabilitációs Részlegben kezdődött hasonló munka. 2021-ben pedig az Egészségdokk Gyermek- és Ifjúsági Addiktológiai Rehabilitációs Intézet kezdte meg a működését Székesfehérváron.

A kannabisz legalizációjával kapcsolatban a Székesfehérváron jelenleg gyógyuló szerhasználó fiatalok között felmérést végezve a következő eredmények születtek:

- 10%-uk szerint a kannabisz roncsolja az agyat és a testet, tehát nem szabad legalizálni.

- 40%-uk szerint a kannabisz ugyanolyan káros, mint a többi drog, tehát, ha a kannabiszt legalizálják, akkor a többi drogot is legalizálni kellene, például a kristályt.
- 50%-uk szerint, ha a kannabisz legális lenne, akkor sokkal többen kezdenének el drogozni, mert mindenki ezzel a szerrel kezdi a szerfogyasztást.

A rehabilitációt végzett felépülő függők igazi terápiája a rehab után kezdődik, azaz következik az „élet szakasz”. A felépülés minden szenvedélybeteg számára komplex, számos változást magában foglaló, élethosszig tartó út, nemcsak nehézségekkel és elakadásokkal, hanem növekedési lehetőségekkel és személyiség-fejlődéssel. Mindenki máshol tart a felépülésében. Az elején a függő úgy képzei, hogy a szabadság azt jelenti, hogy akkor és annyit használhat a kedvenc szeréből, amikor és amennyit csak akar, míg a stabilabb életvezetéssel rendelkező felépülő könnyebben hoz döntést, amellet, hogy nem akar többet szert használni.

A felépülő függő szinte folyamatosan azon dolgozik, hogy az élet kihívásaival meg tudjon küzdeni. Ha minden ideális, a szociális területei rendben vannak, stabil életvezetése van, akkor kevésbé veszélyeztetett a felépülése. Sajnos az életben azonban jönnek kihívások: párkapcsolat, krízis, tragédia, betegség, haláleset, hirtelen jött siker. Ezekkel a kihívásokkal, amikre eddig szert használtak, józanul kell szembenézniük, tehát a kihívásokat a felépülő függők nagyon nehezen kezelik. Függőként úgy gondolhatjuk, hogy csak akkor érezhetjük jól magunkat, ha használjuk választott szerünket, és csak azokhoz tudunk kapcsolódni, akik szintén használnak. A függőség identitásunk részévé válik. Értékeink, pozitív tulajdonságaink elkavarodhatnak függőségünk útvesztőjében.

Egy felépülőben lévő függő számára kiemelt jelentőséggel bírnak mindazok a dolgok, amelyek – az ismerős, biztonságos voltuk miatt – a világban való eligazodást segítik. A felépülés során szinte mindennél fontosabb a napi rutin, illetve az a fajta egyensúly, amelyet a megszokottság biztosít. A tervezhetőség hiánya miatti „egyensúlyvesztés” különösen hajlamosít a szerhasználatra. Egy felépülőben lévő szerfüggő számára az egyik legjelentősebb kihívást általában a szer fogyasztása iránt érzett sóvárgás, illetve a sóvárgás érzésével való megbirkózás jelenti.

A rehabról kikerülve azzal szembesülnek a felépülő függők, hogy nincs munkájuk, nincs hol lakniuk. Családjukhoz nem mehetnek vissza, mert a régi környezet veszélyeztetné a nehezen megszerzett józanságukat, valamint józanul kell szembenézniük azokkal a nehézségekkel, amelyek miatt esetleg korábban anyagoztak. Erre jelent megoldást a szenvedélybetegeknek létrehozott támogatott lakhatás, ahol a piaci ár töredékéért tudnak lakáshoz jutni a kliensek. A támogatott lakhatás igénybevételének feltétele többek között minimum hathónapos józanság és elköteleződés az absztinencia mellett. A támogató közegnek köszönhetően tovább fejleszthetik a terápián megtanult készségeiket, hogy munkát találjanak, új barátokra tegyenek szert. Ugyanis a rehabon „frissen” végzett felépülők még nem stabilak, magányosak, a régi kapcsolataik rendezetlenek, új társas kapcsolataik pedig még nem alakultak ki. Ez a fajta bizonytalanság miatt előállhat egyfajta elakadás a felépülésükben, mikor is előjöhet a jól ismert problémamegoldás, azaz a szerhasználat, amit még jobban elősegítene az, ha legalizálva lenne a kannabisz, hiszen könnyű és törvényes hozzájutni. A felépülő szenvedélybetegek populációjában többen pszichés rejtett státusszal rendelkeznek, amivel le lehet élni az életet, ha a felépülő szerhasználó absztinens marad. Azonban, ha legális lenne a kannabisz, a felépülők nagy része elkezdené használni, hiszen a függő természet alapja a szerhasználat. A kannabisz használata viszont felerősíti a pszichés betegségeket, mint pl. paranoia, skizofrénia, depresszió (depresszív tünetek). Nem véletlenül mondják a szakemberek, hogy a felépülésben az első 5 év egy jó kezdet.

A felépülő függők józanságuk megtartásáért a következő szolgáltatásokat vehetik igénybe:

- Intenzív önismereti tréning, mely a reszocializációjukat és a reintegrációjukat segítő komplex program.
- Visszaesés-megelőzési csoport, mely program lényege, hogy a drogfogyasztó magatartással szemben egészséges, pozitív életvezetési mintát nyújtson, valamint a programon való részvétellel segítse a résztvevőket a józanság megőrzésében.
- NA gyűlés, amely egy olyan önsegítő közösség drogfüggők számára, ahol függők segítenek függőkön, akik abból merítenek erőt a felépüléshez, hogy

hasonló pokoljáráson mennek vagy mentek át, amelyet okozhatott drog, alkohol vagy bármilyen kémiai függőség.

Mindegyik program igénybevételéhez – kis türelmi idővel – absztinencia szükséges, hiszen mindegyik célja a józanság megőrzése és a teljes felépülés. A legalizált szerek ezeket a segítő programokat is semmissé teszik, hiszen igénybevételüket akadályozza meg, ha esetleg a felépülő függő egy gyengébb pillanatában legalizált drogot használ megoldásként. És lássuk be, ez hamar megtörténik, ha az a bizonyos „egyensúlyvesztés” valami miatt megtörténik. Ekkor a felépülő függő úgynevezett beszűkült tudatállapotba kerül, ami jelentősen eltér az általa egyébként megszokottól. Sokkal kevesebb lehetőséget lát maga előtt, könnyebben akad el egy válságos élethelyzetben vagy egy komoly kihívásokat tartogató szituációban. Ekkor felléphet az önagresszió, azaz a tudatos szerhasználat. Ha ez a szer legális, akkor meg sem kell „küzdenie” a beszerzéséért. Ebben a tudatállapotban a felépülő általában nem áll meg egy használatnál, ami visszaesést eredményez.

Láthatjuk tehát, hogy az „élet szakasz” számos veszélyforrást rejt a felépülő szerhasználókra. A legálissá tett drogok, így a kannabisz legalizálása a legnagyobb veszélyforrás lenne a visszaesésben, hiszen a felépülő függők könnyen, erőfeszítés nélkül hozzájuthatnának.

Felépülésben, mint folyamatban gondolkodva a józanság, a józan gondolkodás fogalma magában foglalja ugyan az absztinenciát, de egyúttal túl is mutat azon – vagyis józannak lenni több, mint nem használni. Ha egy felépülő függő tudatmódosító szert visz a szervezetébe, megváltozik a gondolkodásmódja, beszűkülté válik, és onnantól az elvei torzulnak. Ennek a veszélye innentől, hogy nem tud kontrollt tartani a szerhasználatában.

A szerző az Emberhalász Misszió Alapítvány vezetője

A DÖNTÉS FELELŐSSÉGE – A LEGALIZÁCIÓ ETIKAI VONATKOZÁSAI

TÉGLÁSY KRISTÓF

Mint életünk minden mozzanatának, a különféle döntéseknek is természetesen vannak etikai vonatkozásai. Legyen ez személyes döntés, egy társadalmi csoport magára nézve irányadónak elfogadott elhatározása, vagy éppen választott vezetők, mai szóval élve a „döntéshozók” egy közösség, település vagy ország életét befolyásoló, sokszor kötelező érvényű döntése.

Azonban ezek az etikai megközelítések sokszor szubjektív szemüvegen keresztül látszanak. Kivételt képeznek ez alól az úgynevezett természetes erkölcsi törvények. Mivel itt, Európában társadalmunk belső kohézióját kétségkívül a zsidó-keresztény kultúra alapozza meg, nyugodtan fordulhatunk a meghatározásnál a keresztény értelmezéshez. E szerint a természetes erkölcsi törvény (lex moralis naturalis) az erkölcsi életet szabályozó első és alapvető normák összessége. Az embert belülről készíti a jó megtételére és a rossz kerülésére. Feltételezi a cselekvő szabad akaratot. Vele szemben a jogi törvény csak külsőleg kényszeríti és a cselekvő akarata ellenére is tud érvényesülni. De ezeket az alapvető normákat már a pogány világban is ismerték, az antik világban pedig pont erre hivatkozva védekeztek a szofisták az állam és a hatalom istenítése ellen. Arisztotelész is két igazságot különböztetett meg, az egyik természettől fogva igaz, a másik csak akkor, ha megfelel az emberek hozta törvényeknek. Mindebből világosan kitűnik, hogy a döntéseinknek igazodni kell a természetes erkölcsi törvényekhez, és ezen döntéseket a szabad akaratunkból következő felelősségnek kell áthatni (vö: szabadság vs szabadosság). E kis kitérő után vizsgáljuk meg a droglegalizáció

kapcsán felmerülő etikai vonatkozásokat, mégpedig két aspektusból: a döntéshozók és az egyén felelőssége felől.

A döntéshozók felelőssége

A korunkban Európában, az általános demokratikus rendszerekben a választott képviselők joga törvényeket hozni. A választott képviselők kötelessége elsősorban az őket megválasztó polgárok érdekeinek képviselete és védelme, de természetesen tágabb értelemben minden polgár jólétének elősegítése. Ezeket a célokat öntik konkrét jogszabály-tervezetekbe, melyeket a demokratikus többség elfogad és a regnáló kormány alkalmazza azokat. Maga a kormányzat is betervezhet törvényjavaslatokat, melyeknek hasznosságáról meg kell győznie a képviselők meghatározott többségét. Elsősorban ennek, azaz a kormányzatot biztosító többségnek a felelőssége, hogy a meghozott jogszabályok lehetőség szerint minden polgár, de legalábbis a lehető legtöbb polgár érdekét szolgálja és védje. Nem feledkezve meg a kisebbségek jogairól és védelméről, valamint a magukért ilyen-olyan okból kiállni nem tudó társadalmi csoportok védelméről (ilyenek lehetnek a gyerekek, de mivel a legtöbb országban elismerik, hogy az élet a fogantatással kezdődik, ilyennek kellene lennie a magzatok jogainak védelmének is). A német legalizációs törvénytervezet esetében tehát több kérdés is felmerülhet, például, hogy védi-e az egyes polgárok jogát az egészséges élethez, a legalizáció megadásával biztosítja-e a releváns és valós információkhoz jutás jogát minden állampolgárnak, beleértve a gyermekeket és a fiatalokat is. Köztes megjegyzésként meg kell állapítanunk, hogy bár a fent említett törvénytervezet tiltja a 18 év alattiak kannabisz fogyasztását, 18-21 év között pedig korlátozott mértékben engedélyezi, ennek betartatása és ellenőrzése életszerűtlen. Meg kell vizsgálni a felelősség kérdését abból a szempontból is, hogy a legalizációt tervező döntéshozók mennyiben védik a társadalom, mint közösség érdekeit. Hiszen nemcsak az adott ország egészségügyi rendszere sínylené meg a legalizációt, ahogy azt a már próbálkozó országok tapasztalataiból világosan lehet látni, de a gazdaság sem jár jól, hiszen a legalizáció egy ország, gazdaság, társadalom számára mindig drágább az összes vonatkozó költségével, mint a szigorítás vagy a teljes tiltás. Ez utóbbi állítást a Drogkutató

Intézet egy korábbi elemzésében igazolta, itt most csak egy rövid összeggést ismételnénk meg:

Egy 2001-es nemzetközi irányelv a szerhasználatból fakadó költségeket három fő csoportra bontja:

1. „Közegészségügyi kiadások (a drogfüggőség és az abból származó betegségek, balesetek kezelése)
2. Produktivitás kiesésből származó kiadások (a droghasználat miatt kiesett munkaórák és kereset, ide számítva a droghasználattal kapcsolatos bűncselekmények miatt kiesett jövedelmet is)
3. Egyéb hatások a társadalomra (a büntető-igazságszolgáltatás költségei, közlekedési balesetekből származó költségek stb.)”

Ezt a tipológiát további tételekre bontotta az amerikai Nemzeti Kábítószer-ellenőrzési Politikai Hivatal 2002-es publikációjában. Fontos megemlíteni, hogy a csoportosítás nem különbözteti meg a kábítószereket, hanem általánosságban véve kategorizálja a bármilyen típusú szerhasználatból adódó költségeket. Eszerint egészségügyi kiadásnak minősül a drogprevenciós programokkal járó költség, illetve a már kialakult függőség kezelésével járó anyagi terhek is. A drogfogyasztás további egészségügyi kiadásai közé sorolandók a következők:

- a. a kórházi és ambuláns ellátás,
- b. a droghasználatból származó betegségek kezelése,
- c. a bűncselekmények áldozatainak egészségügyi ellátása,
- d. és az egészségbiztosítás adminisztrációs költségei.

Természetesen a döntéshozók nem hagyhatják figyelmen kívül az egyéni szabadságjogokat, hogy a legalizáció, mint kötelező érvényű jogszabály levezethető-e az egyes állampolgárok egyéni jogából. Ez esetben a ma még illegális drogokkal élő szerhasználókat nem tekinthetjük legitim társadalmi csoportnak, etikai szempontból még kevésbé lehet őket egyfajta kisebbségként kezelni, hiszen ezzel a többi faji, nemzetiségi vagy vallási kisebbség szintjére emelnénk egy tiltott tevékenységet végző csoportot. Azonban pont a német törvénytervezet kapcsán tudunk erre etikai szempontból (is) értékelhető választ adni. Ugyanis az egyes

emberek személyes jogait az ún. szükségesség-arányosság teszt szerint lehet korlátozni. A szükségességi-arányossági teszt az elmúlt ötven évben Európában a legelterjedtebb módja volt az alapvető jogok korlátozásának. E vizsgálat alkalmazásával döntöttek el a bíróságok, alkotmánybíróságok, hogy az egyes esetekben egy alapjog tartalmának a korlátozása más alapvető jog vagy alkotmányos érték védelmében alkotmányosnak tekinthető-e vagy sem. A szükségességi-arányossági tesztet pedig éppen a német Szövetségi Alkotmánybíróság fejlesztette ki az 1950-es évek végére. A német alkotmánybíróság szerint az arányosság egy olyan elve a jognak, amely a szabadság és a biztonság közötti egyensúlyi helyzet megteremtésére képes. Összegzésképp elmondható tehát, hogy etikai szempontból, átérezve a döntéshozás jogával járó felelősséget, a legalizációra való törekvéseket vissza kellene természetesen utasítani, védve a társadalom, a gazdaság és főleg az érdekérvényesítési képességekkel korlátozottan rendelkező csoportok érdekeit, illetve a meglévő alkotmányos értékeket. Nem beszélve arról a szempontról, hogy pontosan a legfőképpen védendő gyerekek és fiatalok jelentik egy társadalom jövőjét. Mint azt a fentiekben láthattuk, erre pedig a jogi lehetőségek is rendelkezésre állnak.

Az egyén felelőssége

Amikor az egyén szempontjából tekintjük a kérdést, azonnal előjön a jól ismert érv: ez az én testem, az én életem, azt csinálom vele, amit akarok. Azonban, ha megvizsgáljuk ezt a kijelentést kicsit tágabb nézőpontból, azonnal látszik, hogy nem állja meg a helyét az érvelés. Alapvető filozófiai és etikai kijelentés, hogy az ember társas lény. Már önmagában saját magunk meghatározásához is társ(ak) kellenek. Ugyanis filozófiai szempontból és a józan belátás szerint is az „én”-t csak akkor tudjuk meghatározni, ha van valaki, egy „te”, akihez viszonyítani tudjuk magunkat. Fizikai és belső valónkat egyaránt. Ha csak egyetlen ember élne egy világtól elzárt szigeten, akkor ő valószínűleg soha nem tudná megállapítani, hogy ő ember, és azt sem, hogy milyen ember (magas, alacsony, nő vagy férfi, szőke vagy barna, hirtelenharagú vagy nyugodt természetű, stb.). Az egyének közösséget alkotnak tehát, akkor is, ha ezt elfogadják, és akkor is, ha nem. Az egyén és a közösség, illetve a közösség tagjai tehát szükségszerűen valamilyen kapcsolatban állnak

egymással, függetlenül attól, hogy kisebb (pl. családi) vagy nagyobb (pl. lakóhelyi) az adott közösség. Az egyik értelmezés szerint a közösség az emberi együttélés és együttműködés történelmi formája. Az ilyen közösséghez való tartozás alapja a beleszületés, a véletlen és ritkán a szabad választás. Az értékszempontú értelmezés szerint a közösség az emberi együttműködés legmagasabbrendű formája és olyan társulás, melyet autonóm személyiségek szabadon hoznak létre. Az egyén az ilyen társuláshoz nem beleszületés vagy véletlen, hanem önálló döntés útján csatlakozik.

Amikor egy egyén bármilyen kábítószerrel használ, akkor jellemzően nem gondol bele, hogy ezzel a természetesen meglévő közösségei életét is befolyásolja. Kiindulva a legtagabb közösségből, az adott ország társadalmától egészen a legszűkebb közösségéig, a családjáig, baráti közösségéig. A társadalom életét persze egymaga szerhasználata nem befolyásolja, de a droghasználók sokasága, mint az fentebb már tárgyaltuk, bizony hatással van az egészségügyi rendszerre, a szociális rendszerre és a gazdaság egészére is. Azonban az egyéni használat is nagyban érinti a szorosán vett kisközösségeit. Akár úgy, hogy a családi kapcsolatai szüleivel, feleségével/férjével, gyermekeivel széthullik. Akár úgy, hogy baráti, munkahelyi közösségei megszűnnek, akár úgy, hogy idővel kisebb bűncselekményekre szorul, hogy a szerhasználatot finanszírozni tudja. Bajzáth Sándor, aki volt szerhasználó és ma már az egyik legjobb szakember, egy nyilatkozatában saját példáján mutatta be mindezt:

„Nem tiszteltem a testem. Bántottam. Szétszurkáltam, nem kíméltem, keményen bántam vele. Voltak idők, amikor késsel vagdostam magamat, ennek nyomait azóta is hordom. (...)

Megfertőződtem Hepatitisz-C vírussal, amit gyaníthatólag mások is elkaphattak tőlem, ha szúrtak utánam. Beszpídezve rendszeresen szétkapartam magam. Tönkretettem a vénáim, ennek azóta is iszom a levét minden vérvételkor. A herointól kihullottak a fogaim, kivehető fogsorral élek azóta. (...)

Anyám gyakran kiborult, sírt, sokszor veszekedtek miattam. Állandóan ígérettem, közben alig vártam, hogy eltűnjenek otthonról azért, hogy azonnal anyagozhassak. Ellopkodtam anyám altatóit, pénzeket loptam a pénztárcájából. Kölcsön kéregettem másoktól. A szüleim fizették az orvosi, ügyvédi és perköltségeimet és a büntetéseimet. A fogaimat is ők csináltatták meg. (...)

Sokszor indítottak eljárást ellenem, volt próbára bocsátásom, többször kaptam felfüggesztett börtönbüntetést. Ezekben az esetekben mindig a szüleim által fizetett jónevű ügyvédek védtek sok pénzért. Nem fizettem se adót, se társadalombiztosítást, hamis bérlettel utaztam a városban. A használat során elvesztettem a barátaimat, az emberi kapcsolataim csakis az önös érdekek, azaz a drogozás mentén szerveződtek.”

Ezekből a sorokból világosan látszik, hogy amit magával tett, az nem csak magának ártott, hanem a családjának, a barátainak és ismeretleneknek is, akiket „lehúzott”, vagy akik ellen kisebb bűncselekményeket követett el. Ehhez hozzá tehetjük még, hogy írásunk elején már szempontként behozott keresztény etika világosan kimondja, hogy mivel az ember Isten képmására teremtett, kötelessége figyelni, gondozni a testét is, nem csak a lelkét. De ahhoz nem kell hívőnek lenni, hogy belássuk, az ember legalapvetőbb érdeke és emberi természetének veleszületett alapja, hogy tisztelje a saját testét. Valamint az is ehhez az alaptermészethez sorolható, hogy felvállalja a legalapvetőbb közösségi felelősséget, hogy nem árt azoknak a közösségeknek, melyeknek ő maga is alkotó része.

Végezetül ismét Bajzáth szavaival szeretnénk mindenkit, egyént és döntéshozót arra biztatni, hogy gondolja át saját felelősségét, és aszerint döntsön. Ha csak egy embert is ilyen helyzetbe hoznak, és tudjuk, hogy a rendszeres marihuána használók 15%-a függő lesz, vajon megéri? A legalizáció nem megoldás.

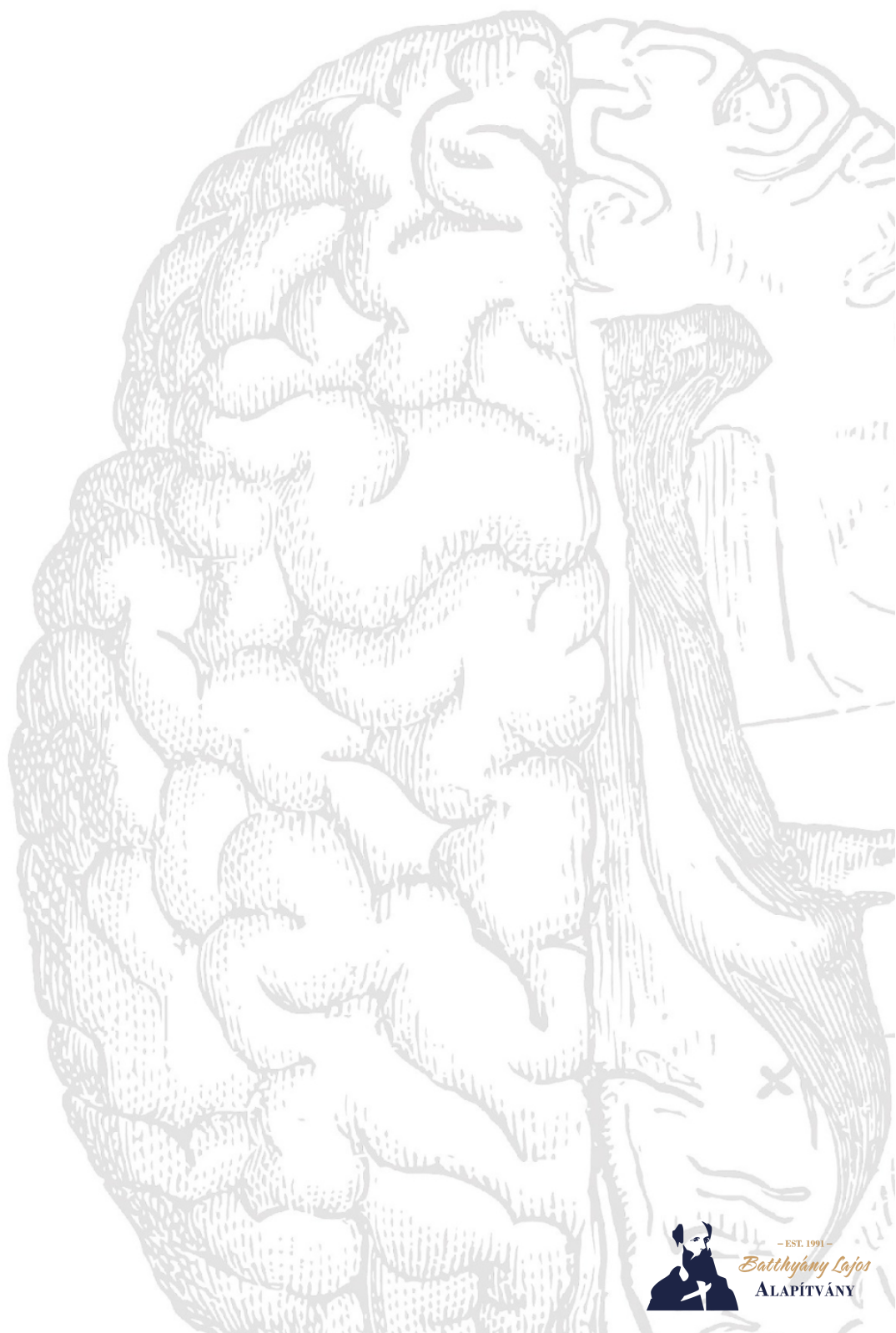
„A felépülési munka során meg kellett bocsátanom magamnak, és olyanoknak is, akik nekem ártottak, jóvátételeket kellett nyújtanom azoknak, akiket megbántottam - már ahol és akiknek lehetett egyáltalán -, ahhoz, hogy képes legyek olyan elégedetten élni, ahogyan most tudok. Tapasztalataim szerint ezek a lépések szükséges, de nem elegendő feltételei az igazi felépülésnek. Helyre kell hozni azt, ami egyáltalán helyrehozható, el kell fogadni azt, ami helyrehozhatatlan, ahhoz, hogy később relatíve büntudat nélkül lehessen élni. Ez nehéz, ám egyáltalán nem

lehetetlen feladat, és elengedhetetlen ahhoz, hogy később tartósan józan maradjon a függő.”

A szerző a Drogkutató Intézet stratégiai igazgatója

— EST. 1991 —
Batthyány Lajos
ALAPÍTVÁNY

PROF. DR. HALLER JÓZSEF: DROGENCIKLOPÉDIA RECENZIO

DROGKUTATÓ INTÉZET

“...Szerezzük meg azt a tudást, amely a valódi szabadsághoz nélkülözhetetlen – ami kompetenssé teheti döntéseinket.”

Prof. Dr. Haller József, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Kriminálpszichológia Tanszékének vezetője, a Drogkutató Intézet igazgatója a legelismertebb magyar kutatók közé tartozik a világon. Fő szakterülete a magatartás neurobiológiája, ezen belül a kannabinoidok hatásának vizsgálata. Publikációs tevékenysége kimagasló, számos jelentős tudományos szakkönyv, könyvfejezet és nemzetközi folyóiratokban megjelent tanulmány szerzője. A drogokról sem most ír először, Drogenciklopédia című könyve ugyanakkor az első olyan mű Magyarországon, amely a legmértvadbóbb nemzetközi szakirodalom alapján mutatja be a drogokkal kapcsolatos aktuális tudományos eredményeket, mindenki számára érthető és követhető formában. A mű a laikus olvasónak szól, a legmagasabb tudományos igényesség mellett. Bárki a kezébe veheti, és mindenkinek ajánlott, akinek kérdései vannak a drogokkal kapcsolatban, aki hiteles forrásból szeretne tájékozódni, és aki egy izgalmas könyvet szeretne olvasni.

A 2023 októberében megjelent könyv hátoldalán a következő, a szerző által vizsgált fő kérdéseket és témaköröket olvashatjuk: „Milyen drogok léteznek? Hogyan hatnak, és miben térnek el egymástól? Miért ártalmasak? És ha ártanak, miért használják őket mégis ennyire sokan?” A Drogenciklopédia ennél azonban sokkal többről szól. Haller József tisztázza napjaink legfontosabb, legaktuálisabb, legmegosztóbb,

sokakat foglalkoztató, és ilyen mélységben, részletességgel és nyíltsággal ritkán tárgyalt kérdéseit.

A könyv két, általános ismereteket összefoglaló fejezete keretet ad a műnek: az első fejezetben a szerző azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy miért fogyasztanak az emberek drogot, majd az olvasmány végén megvizsgálja, hogy ezt vajon jól teszik-e? A kettő közötti hat, a drogok fő csoportjait bemutató fejezet vezet el és szolgáltat információt az utolsó kérdés megválaszolásához. A szerző először bemutatja a drogok működését neurobiológiai oldalról, foglalkozik a droghasználat háttérében fellelhető lehetséges motivációkkal, és ezek, a drogkarrier egyes állomásait elkülönítő metamorfózisával, valamint a szabad akarat kérdéseivel. Ezt követően olyan szerkezeti bontásban mutatja be a legfontosabb drogcsoportokat, amely a fogyasztás folyamatát követi nyomon. Csoportonként mutatja be a drogok történetét, fogyasztási módjait és technikáit, hatásmechanizmusát, a drogok által keltett érzést, a függőség kialakulását, a fogyasztás gyakoriságára vonatkozó nemzetközi adatokat, valamint a gyógyászati felhasználás lehetőségeit. Az utolsó fejezetben a szerző megvizsgálja a kamaszok döntéséhez rendelkezésére álló információforrásokat, az azok által közvetített álláspontokat és érveket, a drogok hozzáférhetősége és fogyasztása közötti összefüggéseket; összeveti a droghasználathoz kapcsolódó mítoszokat a valósággal, majd mindezek alapján levonja a megfelelő következtetéseket és egyértelmű állásfoglalást tesz.

A “Miért fogyasztanak az emberek drogot?” című fejezet záró bevezetőjében és útmutatójában a szerző gondolatait olvashatjuk a műről magáról: a drogokról sokan és sokat írtak, ez a könyv a tudományt és a fogyasztót emeli ebbe a témakörbe. Haller József könyvében a sokak számára elérhetetlen tudományos publikációk ismeretanyagát hozza be a drogokról folyó diskurzusba, közvetlenül, konkrétan, teljeskörűen, közérthetően és nem részrehajlóan. Vélemények helyett információkat közöl, mert úgy gondolja, azok beszélnek a legmeggyőzőbben. Valós ismeretekkel látja el olvasóit, hogy azok birtokában tudjanak döntéseket hozni, a megosztott tudást pedig minden esetben egy-egy kutatással támasztja alá. A tudomány tehát mindannyiunk számára elérhetővé és felhasználhatóvá válik. A szerző ezt a

következőképpen fogalmazza meg, ha úgy tetszik, ars poeticájában: "...Szerezzük meg azt a tudást, amely a valódi szabadsághoz nélkülözhetetlen – ami kompetenssé teheti döntéseinket". A tudomány mellett egy másik fontos információforrás felhasználásának fontosságát hangsúlyozza a szerző: könyvében a fogyasztókat szólaltatja meg, az érintettektől származó idézetekből ismerhetjük meg, hogy mit élnek át azok, akik valóban használják a drogokat.

A könyv tehát rendkívül informatív, tudományos igényességgel megírt mű, amely függetlenül attól, hogy laikusoknak szól, nem konyhanyelven szól olvasóihoz. Következetes, egységes szerkezete lehetővé teszi a különböző típusú drogok azonos dimenziók mentén történő összehasonlítását, az olvasó gondolkodásában azok értelmezhető, logikus rendszerbe szerveződnek. A mű elolvasása valódi, alapos tudással vértelmezi fel az olvasót, ez azonban csak egy a számos hozadéka közül. A szerző által alkalmazott közvetlen hangnem, a logikus levezetések és az életszerű példák rendkívül olvasmányossá teszik a könyvet, nem beszélve a fogyasztóktól származó idézetek által keltett, személyes jellegű befogadói élményről. A Drogenciklopédia tehát nem szakkönyv, és nem szépirodalmi mű, hanem egy egészen sajátos jellemzőkkel bíró olvasmány.

A könyv komolyan veszi az olvasót, és túlmutat a laikus érdeklődésen, mégis tökéletesen érthető. A drogok bonyolult neurobiológiai működését például a következőképp foglalja össze: az agy néha melléfog, összetéveszti a különböző jelátvivő anyagokat/neurotranszmittereket, amelyek az idegrendszerben található hézagokban közvetítik az idegrendszeri impulzust két idegsejt között. Ezeknek saját transzportfehérjéje, vagyis receptora van, amely a vegyi üzenetet fogja fel, visszajuttatja a jelátvivő anyagot a sejtbe, ezzel véget vet az üzenetnek, és megspórolja a jelátvivő anyagot a következő üzenet számára. A drogok azért tudják befolyásolni a tudatunkat, mert a növényekben olyan anyagok vannak, amelyek hasonlítanak valamelyik jelátvivő anyaghoz. Ezek egy része növényi eredetű, valamint szintetikus és véletlenül is elő lehet állítani. Az idegsejtek üzenetként fogják fel ezeket, és így is reagálnak rájuk. Egyes drogok pedig a jelátvivő anyagok újrahajósítását akadályozzák meg, így azok felhalmozódnak és nem bomlanak le.

Ezért az üzenet hosszú lesz és megváltozik az idegsejt működése. Ahhoz, hogy egy anyag droként működjön, vagyis a droghatáshoz dopamin-felszabadulást kell előidéznie a nucleus accumbens “boldogságközpontban”, amely a környezet kedvező és kedvezőtlen ingereit különbözteti meg, jelzi előre és értékeli, például a molekuláris szintű kellemes élményt.

A Drogenciklopédia fogalmakat tisztáz, jelenségeket ír le. Megtudjuk, hogy mi a sóvárgás (a drog már nem örömet okoz, hanem szükségletet elégít ki) és a tolerancia (ugyanahhoz a hatáshoz nagyobb adag kell), valamint hogy ezek milyen kapcsolatban állnak egymással (a szervezet alkalmazkodik a droghoz → tolerancia → sóvárgás). A bemutatott fogalmakat, jelenségeket érzékletes példákkal szemlélteti a szerző. Az alkalmazkodás és a tolerancia jelenségét a pupilla működéséhez hasonlítja: ha verőfényből a sötét szobába lépünk, egy ideig alig látunk, de aztán a pupilla kitágul és minden rendben van ismét. Alkalmi fogyasztásnál a szer hatásának elmúlása ehhez hasonlóan csak átmeneti zavart idéz elő, tolerancia esetén viszont a pupilla nem akar kitágulni a sötétben, verőfényre van szükség, hogy ismét látni tudjunk.

Érdekes kutatási eredményeket ismerünk meg, például a drogfogyasztásra irányuló motivációk vizsgálatával kapcsolatban: egyetemisták elsősorban nem társadalmi igazságtalanság és annak következményei miatt, búfelejtés céljával vagy instrumentális célokkal (pl.: fogyás, szexuális öröm fokozása, mesterséges energizálás) fogyasztanak drogot, hanem “pozitív” motivációk miatt (hogy “megfűszerezzék” az életüket). Amerikai tengerészeknél, illetve nem célzottan válogatott, lakossági mintán is pozitív motivációk fordultak elő a legnagyobb arányban. Az ESPAD 2003-as jelentése szerint sokkal több kamasz hitt abban, hogy a drog boldoggá tesz, mint abban, hogy árt az egészségének. A tipikus alkalmi drogfogyasztó kivételes élményre vágyó “aranyifjú”, akinek a drog belépő a csodák világába. Nem a társadalom alsóbb rétegeiből származó személy, aki meg akar feledkezni a gondjairól, és megismerni egy boldogabb világot. Ugyanakkor az “aranyifjú” is válhat a drogok miatt problémás fogyasztóvá (motivációk egymásutánisága).

A Drogenciklopédiát jellemző nyílt, közvetlen hangnem humorral és iróniával is társul, amely szintén rendkívül olvasmányossá teszi a könyvet. Többek között amikor a szerző arról ír, hogy a drogot ellenzők tábora rendszerint figyelmen kívül hagyja a drogok által keltett élményt, a következő megjegyzést teszi: „Mintha a drogos azért nyúlna a droghoz, hogy bambán bámuljon és szorongva heherésszen, miközben viszketve hány”. A kannabisz gyógyhatásaival kapcsolatban a következőket fogalmazza meg: „Jelenleg olyan sok mindent gyógyít, hogy ha a hallucinogénekben nem találtuk volna már eleve meg a mindent gyógyító csodafüvet, a vadkenderben mindenképpen ráleltünk volna”; „Ha minden gyógyító hatást autentikusnak fogadunk el, a gyógyszertárakat bezárhatjuk, elég, ha nyitunk egy kannabiszboltot az utcasarkon, kivéve persze, ha van ott már egy hallucinogéneket árusító bolt, mert akkor a marihuána fölöslegessé vált”; „A csőlítés csodákat tesz, akárcsak a kannabisz”.

Haller József könyvében nem csak kérdéseket vet fel – meg is válaszolja azokat. Amellett, hogy gyakorlatilag minden, a drogokkal kapcsolatban felmerülő kérdést tisztáz, állásfoglalásokat is tesz. Óriási értéke a műnek, hogy semmivel kapcsolatban nem hagyja kétségek között az olvasót. A könyv végére valóban úgy érezhetjük, hogy a téma legnagyobb szakértőjével vitattuk meg az összes felmerülő kérdésünket a drogokkal kapcsolatban, mégpedig egy kötetlen, négyszemközti beszélgetés során.

A Drogenciklopédia tételmondatok sokaságát tartalmazza, amelyeket biztosan magunkkal vihetünk a műből. A teljesség igénye nélkül álljon itt néhány érdekes példa:

„A drog örömet okoz.”

„Valószínűbb, hogy valaki elszegényedik a drogtól, mint az, hogy droghoz nyúlna a szegénysége miatt.”

„A drog senkinek sem használ, de a kamaszoknak sokkal jobban árt, mint másoknak.”

„A kannabiszról értekezni egyenlő egy metodikai és politikai aknamezőn tett sétával: akármerre tévelygünk rajta, egyetlen lépésnyire vagyunk a robbanástól. Akár jót, akár rosszat mond valaki a kannabiszról, a szégyenpadon köt ki, legfeljebb valaki másnak a szégyenpadján.”

„Ami nem tetszik, arról hallgatunk, ami tetszik, azt a kirakatba tesszük.”

„Sokan próbálnak meggyőzni minket arról, hogy nincs mitől félnünk, ám a klinikai tapasztalat azt mutatja, hogy van.”

„Mi lenne, ha holnaptól kezdve szabad lenne lopni, vagyis, ha törvényesítenék – mintegy liberalizálnák – a lopást? És ha “liberalizálnák” a gyilkosságot?”

„A “rendőr” (a törvény) nem szünteti meg a bűnt; kénytelen megelégedni azzal, hogy nem hagyja szabadon garázdálkodni a bűnöst.”

A könyv nem finomkodik, nem próbálja enyhíteni vagy könnyíteni a sok esetben szélsőségesen ható igazságokat. Épp ezért rendkívül elgondolkodtató és figyelemkeltő, sok esetben megdöbbentő műről van szó. Egyértelműen kiderül például, hogy kamaszkorra kialakul az a drogfogyasztói hányad, amely felnőttkorban már nem, vagy csak alig növekszik: a döntések hamar megszületnek és hosszútávra szólnak, hosszútávú következményei vannak. Megtudjuk, hogy bizonyos drogok esetében, ha súlyos a szenvedélybetegség, az idegrendszeri változások a géneig hatolnak, és nehezebben vagy egyáltalán nem fordíthatók vissza, tehát gyakorlatilag véglegesek; hogy a szerhasználó akkor szembesül először a kockázatokkal, amikor már késő, amikor a kockázat semmibevétele már kórtünet. A szerző megállapítja, hogy az alkalmi fogyasztó meggondolatlanságból és tudatlanságból nyúl droghoz, a függő a kényszerei miatt (is), a szenvedélybeteg pedig saját biológiájának fogságában (a szabadakarat menet közben eltűnik). Kiderül, hogy a rendszeres marihuána-fogyasztóknak 20-30% közötti esélyük van arra, hogy függővé váljanak, a napi rendszerességgel fogyasztóknak már 50%; és az, hogy a kannabiszfogyasztás nagyobb kockázata az opiát-szenvedélybetegségnek, mint maga az ópium.

A Drogenciklopédia tisztáz nagyon aktuális, vitatott kérdéseket. Kényes, megosztó témákban olvashatunk hiteles, meggyőző megállapításokat, például a gyógyászati

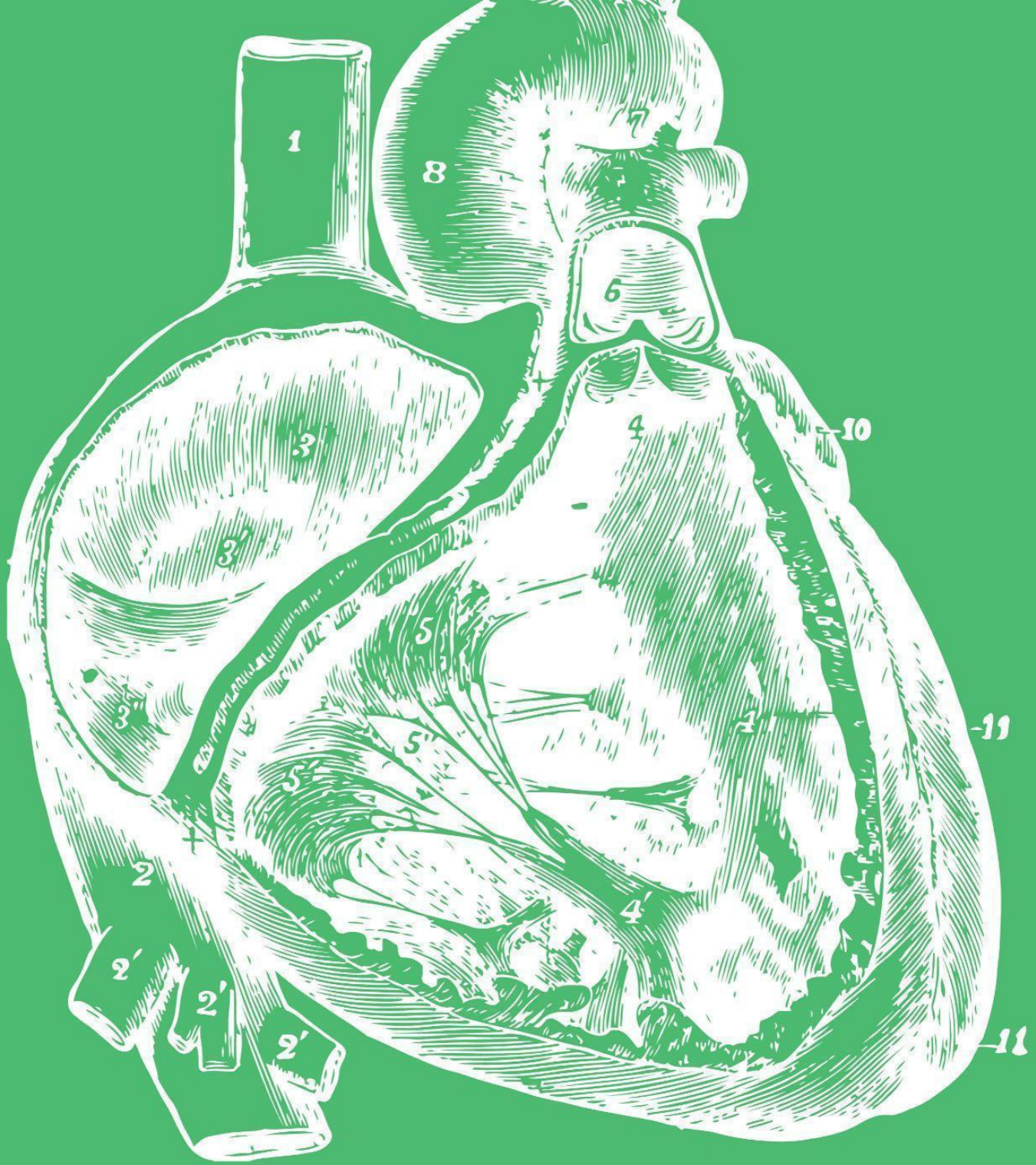
felhasználás kapcsán. A szerző megfogalmazza, hogy a drogok gyógyító hatása irreleváns abban a kérdésben, hogy fogyasszunk-e drogot. A gyógyszer és a drogot a szándék és a cél választja el egymástól. Ugyanazt a vegyületet fogyaszthatja egészséges ember, mert kíváncsi, szórakozni vágyik, vagy mert függő, és betegek is, hogy megszabaduljanak a betegségtől. A laikusok számára kevésbé hozzáférhető információkat oszt meg, például, hogy a kannabisz potenciálisan rendkívül értékes gyógyszerfejlesztési célpont, az új kannabinoid gyógyszerek létrehozása lehetséges, de a marihuána és a hasis gyógyszerként biztosan nem fog megjelenni a piacon. Nem mindenből lesz gyógyszer, aminek jótékony hatása van, nagyon hosszú és bonyolult procedúrán kell átesnie a vizsgált vegyületeknek. A hallucinogéneknek például nincsenek orvosi alkalmazásaik, pedig hatásosan gyógyítanak számos pszichiátriai betegséget.

A szerző természetesen foglalkozik az elmúlt két-három évtizedben megindult drogliberalizáció kérdésével is. A következőképp ír erről: „Felvetődik a kérdés: jó ez? Nem jó? Ezzel az életstílus szabadságát erősítjük meg, vagy újabb és újabb embereket taszítunk a drogfüggés rabságába? Milyen információk alapján döntsön az egyén – aki sokszor kamasz vagy gyerek –, illetve a szülei és a felnőttek általában?” A könyv végére a tökéletes logikai sorrendben felépített, összefüggő, koherens egészlet alkotó elemzés magától értetődő következtetésekhez vezet, amelyek nem egyéni véleményként, hanem tényeken és józanságon alapuló, a kérdést számos különböző nézőpontból megvizsgáló, minden lehetőséget figyelembe vevő és értékelő, bizonyos esetekben nem szakértői, hanem emberi megközelítéséből származnak.

Zárásképp álljon itt egy idézet a szerzőtől, amely szemlélteti, miről is szól ez a könyv valójában: „Van, aki számára a drog maga a szabadság, van, aki számára társadalmi tragédia. Olyan emberrel azonban még nem találkoztam, aki a tudást kárhóztatta volna.”

Szerkesztőségi cikk

Politikafilozófia

drogkutató
intézet

— EST. 1991 —
Balogh Lajos
ALAPÍTVÁNY

A KÁBÍTÓSZER LEGALIZÁCIÓJÁNAK POLITIKAI FILOZÓFIÁJA

KISZELLY ZOLTÁN

A szenvedély az emberi élet része. A fő kérdés ezzel kapcsolatban az, hogy magunk képesek vagyunk-e azt uralni és mederben tartani, vagy az akár függősséggé váló és betegségbe hajló szenvedélyt a közösség nevében és érdekében egy nagyobb veszély elhárítására – társadalmi konszenzuson nyugvó – keretek közé szorítsuk-e?

Az emberiség történelme azt mutatja, hogy előbb-utóbb minden társadalom szabályozta, korlátozta, vagy egyenesen betiltotta az egyénre és a közösség egészére idővel káros magatartásformák követését. Írásunkban az ilyen szabályozott szenvedélyek köréből a kábítószer legalizációja körüli vita politikai vetületét vizsgáljuk.

A kábítószer fogalma és politikai jelentősége

A tisztánlátás érdekében elsőként a kábítószer fogalmát kell meghatároznunk, amihez az amerikai Drug Enforcement Administration (DEA) definícióját hívjuk segítségül: “A kábítószer az a tudatmódosító hatású pszichotrop anyag, amely törvényi szabályozás alá van rendelve, és amely törvényen kívüli, szabad használata különleges veszélyt jelent nemcsak a használójára, de a társadalomra nézve is.” E meghatározást követve írásunkban a kábítószer fogalma alatt olyan tudatmódosító szert értünk, amelyet törvény szabályoz, vagy egyenesen tiltja. A jelenség jobb megértéséhez és annak politikai vetületének kibontásához abból indulunk ki, hogy a szó köznapi értelmében vett kábítószer, vagy a köznyelvben “drog” (heroin és marihuána) használat egy nagyvárosi és középosztálybeli, valamint egy generációs probléma. Ez nem jelenti azt, hogy más

társadalmi csoportok ne éljenek tudatmódosító szerekkel, ám ott jellemzően legálisan forgalmazott szerek nem rendeltetésszerű használatáról van szó. Ilyen a kábítószernél sokkalta olcsóbban és rizikómentesebben elérhető hígító vagy ragasztó belélegzése, a “szipuzás”. Ismert ilyen legálisan elérhető szerek keverése is, mint pl. a híres bécsi kávékeverék nevét viselő “Wiener Mischung”, ami tudatmódosító hatását gyógyszer (jellemzően a Rohypnol) és alkohol egyidejű fogyasztása során fejt ki. Az alsó-középosztály és a szegények “drogjai” a szintetikus drogok, amelyek készítői a hivatalosan betiltott formulán kicsit változtatva, egy más formulájú, ám közel azonos hatású tudatmódosító szert állítanak elő. A továbbiakban kábítószer alatt a fiatalok és a középosztály által konzumált marihuánát és heroint, illetve ezek mutációit értjük.

A kérdés politikuma is ebből fakad, mivel a kábítószer-legalizációs viták középpontjában álló szerek fő fogyasztóinak számító nagyvárosi szavazók saját társadalmuk véleményvezérei, akik az átlagnál nagyobb arányban voksolnak és tehetősebbek, vagyis tudnak adományukkal a politikai rendszert befolyásoló pártokat és médiumokat támogatni. A fiatalok jellemzően még nem rendelkeznek stabil pártpreferenciákkal, ezért keresik az érdekcsoportok és pártok azokat a témákat, amelyekkel célirányosan meg tudják őket szólítani. Itt fontos megjegyezni, hogy a fiatalok választási aktivitása jellemzően elmarad az idősebb korosztályokétól, főként a nyugdíjasokétól, és ritka az olyan eset, mint a 2019-es európai parlamenti választás, amikor egy, a médiában felépített téma vagy személyiség (esetünkben a klímaváltozás és Greta Thunberg) mozgósítani tudta a fiatalokat. A következőkben a kábítószer liberalizációja melletti, és az az elleni fontosabb érveket vesszük sorra.

Érvek a liberalizáció mellett

A szabadság kérdése esetünkben a “döntés” szabadságának kérdése. Ki dönthet saját testéről és egészségéről? Az egyén vagy a közösség? Ez elvezet bennünket a jogok és kötelességek kérdéséhez. A nyugati társadalmakban legkésőbb J.F. Kennedy elnök 1961-es beiktatási beszéde óta rendre felvetődik ez a kérdés. Magyarországon a 2010-es választás után az Alaptörvényhez kötődő nemzeti konzultáción is feltették ezt a kérdést, a válaszadók elsöprő többsége fontosnak tartotta a jogok és kötelességek egyensúlyát.

A liberalizáció támogatói az egyén döntési szabadságára hivatkoznak és arra, hogy minden felnőtt ember képes felmérni tettei következményét, beleértve a kábítószer-fogyasztás egészségi, anyagi, egzisztenciális és büntetőjogi hatását. Ebben a felfogásban a társadalom elfogadja az egyén döntését, és “csak” a negatív következmények enyhítésében segít. Itt a tiltás és büntetés helyett a “támogatás” áll a középpontban. A “saját fogyasztásra szánt” mennyiségét úgy állapítják meg, hogy az “ne vezessen addikcióhoz” és ne késztesen zugkereskedésre. Az egyén együttműködése esetén a büntetést tanácsadás és “elterelés” előzi meg, amelyeket az egyén és a társadalom szempontjából is kedvezőbbnek tartanak a büntetésnél. Az “elterelés” segíti a leszokást, vagy “kevésbé” káros anyagokkal váltja fel a korábban használt kábítószer. Mivel az egyén ellenőrzött körülmények között és receptre kapja a helyettesítő anyagot, ezért nem kényszerül beszerzési bűnözésre és a közös túhasználatból eredő fertőzésveszély is kisebb. Ez a felfogás jellemzően a protestáns országokra jellemző, ahol az egyéni felelősségnek nagyobb szerepe van.

A liberalizáció támogatói a “könnyű” kábítószereket, jellemzően a marihuánát is jövedéki terméké tennék, ami biztosítja az ellenőrzött minőségű termelést és kereskedelmet, valamint kifehériti az addig szürke zónában és feketegazdaságban landolt bevételeket. A legalizáció hívei szerint csak a “tiltott gyümölcs édes”, így a legalizált szerek “elveszítik” vonzerejüket. A legálisan elérhető kábítószereket már nem terheli a “kockázati felár”, így azok “elérhetőbb áron” kerülnek forgalomba, főlegessé téve a beszerzési bűncselekményeket. A kábítószer dekriminalizálása a “bagatell” bűncselekménynek tartott, csekély mértékű kábítószer birtoklásához kötődő ügyeket megszünteti, így a rendőrségnek több ereje marad a “súlyosabb” bűncselekmények utáni nyomozásra. A kábítószer legalizálása az egyik legjövődélmezőbb bűncselekményforma alól rántja ki a szőnyeget, más célországok felé fordítva a nemzetközi szervezett bűnözői csoportok érdeklődését.

Érvek a liberalizáció ellen

A jellemzően konzervatív társadalmakban a hagyományos értékekre támaszkodó értékrend az uralkodó, így az attól eltérő magatartásformát nem tolerálják, vagy egyenesen tiltják. Ez igaz a kollektivista társadalmakra, így a tekintélyelvű és diktatórikus rendszerekre is, amelyek felfogása szerint a szenvedélybetegség káros

következményei nemcsak az egyénre, de a közösségre nézve is szó szerint kárt okoznak. Az egyén romló egészsége csökkenti munkaképességét és adott esetben a háborús erőfeszítés érdekében történő hadrafoghatóságát. Szervedélybetegségének költségét a szociális ellátórendszerek viselik, így kevesebb erőforrás jut a "valóban" rászorulóknak ellátására. A kábítószer-fogyasztáshoz hasonló szervedélybetegségek erőforrást vonnak el a társadalomtól, hozzájárulnak a bűnözői hálózatok és a feketegazdaság kiépüléséhez, továbbá fennmaradásához. Az ellenük való büntetőjogi fellépés is erőforrást von el a rendvédelmi és igazságszolgáltatási szervektől.

A tiltás hívei az emberi gyarlóságból indulnak ki, és a többi szervedélybetegségnél az évszázadok alatt kialakult szabályozást hozzák fel a korlátozás melletti érvként. Ahogy csak nagykorúként lehet alkoholt és dohányt vásárolni, vagy szerencsejátékot üzni, úgy a társadalomnak joga van más szervedélyeket is korlátok közé szorítani, ami akár a teljes tiltást is jelentheti. Ez egy olyan üzenet és mintaállítás a társadalom szabálykövető többsége felé, ami felfogásuk szerint élvezi a "józanul gondolkodó" többség támogatását. A tiltás támogatói a "könnyű" drogokat olyan "kapudrognak" tartják, amelyeket pont azért kell tiltani, nehogy engedélyezett használatuk egy olyan addikcióhoz vezessen, amelyet a kemény drogokra való átszokás követ. A tiltás hívei szerint a tiltás következetes végrehajtásából eredő – rendvédelmi – költségek összességében alacsonyabbak, mint az a társadalmi költség, amit a kábítószer legalizálása okozna.

A kábítószer liberalizációja, mint kampánytéma

A kábítószer használatának legalizációját korábban a liberális és zöld pártok vetették fel, napjainkban azonban már a proteszt és médiapártok is felkarolják ezt a követelést. Mivel a kábítószer használata jellemzően nagyvárosi és (felső)középosztálybeli jelenség, ezért a legalizáció üzenete is első sorban ezeket a szavazói rétegeket célozza. Egyes zöld, baloldali, liberális vagy proteszt pártok a "könnyű" drogok liberalizációját összekötik a választói korhatár 16 évre csökkentésével, vagy más, célirányos választási ígérettel.

A kábítószer liberalizációjának követelése lehet egy ún. single issue párt követelése, amint azt a Kalózpártok esetében látjuk. Ezek több tilalmat is feloldanának, ám politikailag jellemzően inkább az alacsonyabb választói részvétel mellett és számos

uniós tagországban alacsonyabb bejutási küszöb mellett zajló európai parlamenti választáson sikeresek. Más pártok a “könnyű” drogok liberalizációját szavazói bázisuk kiterjesztésének, vagy fiatalításának céljával tűzik zászlajukra. A liberalizáció hívei a törvényi szabályozást “igazítanak” az általuk “bevettnek” látott társadalmi valósághoz, míg a tiltás támogatói a bűncselekmények magas számával, vagy a jelenlegi szabályok elégtelen voltával érvelnek.

Mivel a kábítószer liberalizációjának témája leginkább egy nagyvárosi és generációs kérdés, ezért gyakran más témákkal közösen és emocionalizálva jelenik meg a választási kampányokban. A legalizáció támogatói itt is szomorú egyéni sorsokat mutatnak be: olyan embereket és családokat, akiket a hatályban lévő szabályozás “gátolt meg” abban, hogy tévedésüket valamilyen retorzió nélkül helyrehozhassák. A tiltás hívei sem riadnak vissza az érzelmek használatától, és fiatalon meghalt kábítószerfüggőket, vagy a kábítószeres kereskedelméből meggazdagodott, gyakran migrációs háttérű bűnözőket állítanak kampányuk középpontjába.

A kábítószer-legalizáció újabb trendjei

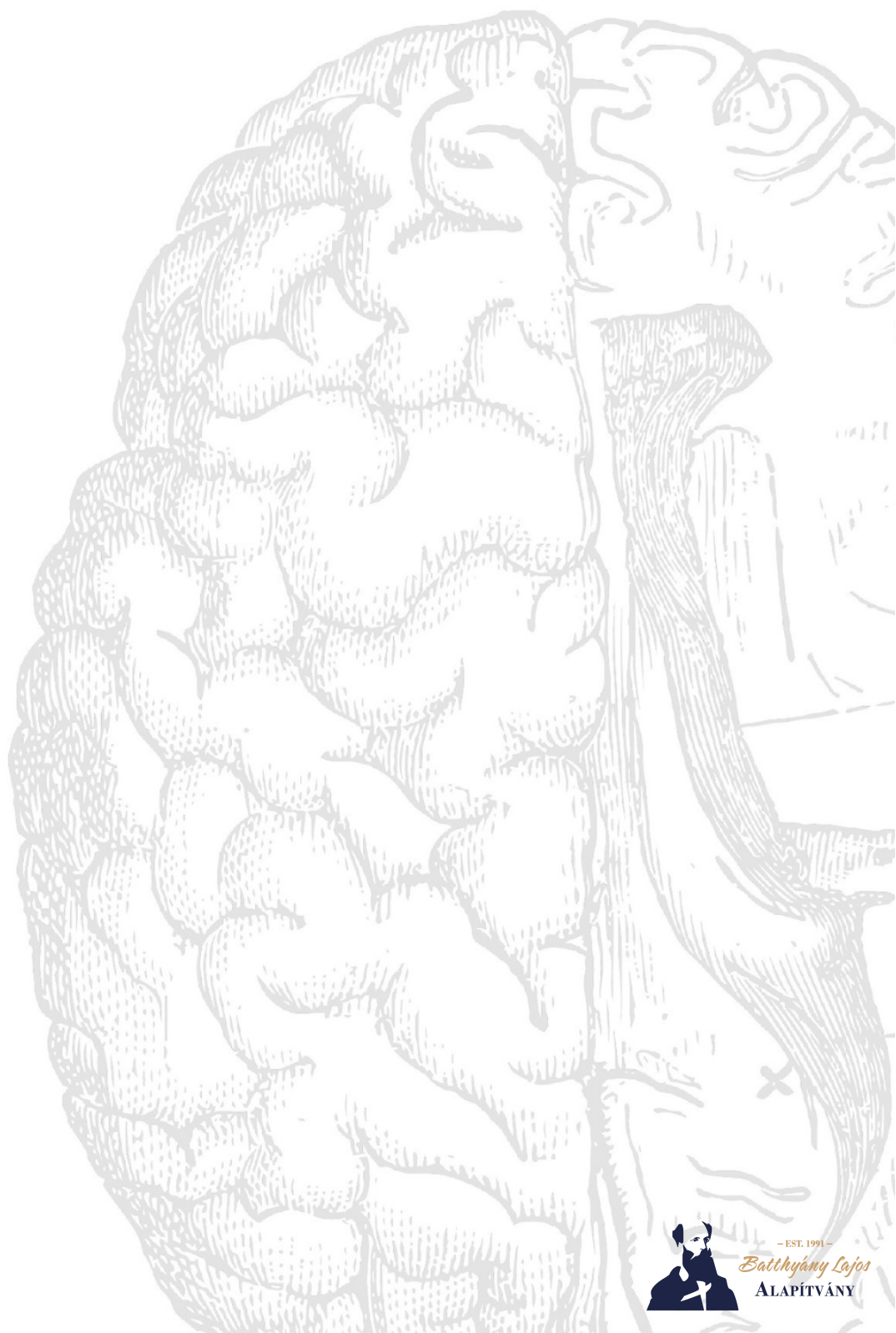
A 2000-es években az eladósodott és ezért az IMF neoliberais politikájának kiszolgáltatott Latin-Amerikában a marihuána legalizációs hulláma söpört végig. Argentína, Kolumbia, Ecuador, Honduras, Mexikó és Uruguay is engedélyezte a személyes használatra szánt mennyiség legális birtoklását. Az USA nyugati tagállamaiban egymás után tartottak a liberalizáció kérdésében népszavazásokat, a 2010-es kaliforniai Proposal 19-et Soros György véleménycikkével támogatta. Németországban 2024-től válik a személyes használatra szánt mennyiségű marihuána termesztése és birtoklása legálissá.

Összegzés

A kábítószeres legalizációja egy hatalmi, és ezért politikai kérdés. Politikai a szó azon értelmében, hogy emberek szervezett közösségének mindenkire kötelező érvényű döntést kell hoznia arról, hogy mely tudatmódosító szerek toleráltak, melyek megengedettek és melyek tilosak. Ez egy hatalmi döntés, amelynek vitája az alkohol, a dohányzás, a szerencsejáték, a kávézás és a gyorshajtás terén már lejajlott. Ezeket a szabályokat az adott kor tudományos ismeretei és társadalmi konvenciói alapján időről időre felül kell vizsgálni. Az is látszik, hogy egyes szenvedélyek iránti vágy generációról generációra változik, a mai nyugati fiatalok közül már kevesebben

dohányoznak, vagy fogyasztanak rendszeresen égetett szeszt, így könnyen lehet, hogy az egészséges életmód elterjedésével idővel a kábítószeres iránti érdeklődés is csökkenni fog.

A szerző a Századvég politikai elemzési igazgatója

KÖRKÉP - EGY PREVENCIÓS ELŐADÁS TÜKRÉBEN

MAROSI ANTAL

A gimnazisták a teremben úgy viselkedtek, ahogy általában ilyenkor lenni szokott. Jelentős részük érdeklődve figyelt, mindent meg akart jegyezni, de voltak olyanok is, akik cinikus mosollyal néztek maguk elé, mondván, elégük van az ósdi, idejét múlt gondolatokból. Az ész nélküli cuccozás valóban veszélyes, de a visszafogott, minőségi drogokkal folytatott kedélyjavítás nehogy már káros legyen!

A budapesti Rendezvény Ház szerencsére nem volt messze az iskolától, így az osztálynak nem okozott nehézséget az épület megközelítése. Az utolsó óra után teljes létszámban érkeztek a tanulók, élükön a lelkes tanárnővel, aki az iskola vezetésével szemben döntött: ezt az előadást a „gyerekeinek” igenis meg kell hallgatni. (Fogalmam sincs, hol hallott rólunk.) A gimnazisták a teremben úgy viselkedtek, ahogy általában ilyenkor lenni szokott. Jelentős részük érdeklődve figyelt, mindent meg akart jegyezni, de voltak olyanok is, akik cinikus mosollyal néztek maguk elé, mondván, elégük van az ósdi, idejét múlt gondolatokból. Az ész nélküli cuccozás valóban veszélyes, de a visszafogott, minőségi drogokkal folytatott kedélyjavítás nehogy már káros legyen!

A Rendezvény Házra azért volt szükség, mert az iskola igazgatója nem engedélyezte az előadás megtartását az intézmény falai között. Egy jogszabályra hivatkozott, amelynek értelmében csak minősített programok tarthatók oktatási intézményekben. És kész! Bevallom, megsajnáltam az osztályfőnököt. Meghatott aggódo igyekezete,

ahogyan fontosnak tartotta a tanítványok „a drogokról másképpen” felvilágosítását. Legyen hát! Előadótermet béreltem a modern épületben.

Bátran állíthatom, hogy sikere volt az előadásnak. Persze az ilyenkor szokásos kritikus vélemény sem maradt el – az egyik sráctól származott és a fű kapcsán született. Hűen tükrözte a kábítószeres értékesítésében érdekelt propagandisztikus véleményét: a fű nem káros az egészségre, sőt jótékony hatása van! Akadt, aki le is írta a véleményét, változtatás nélkül teszem közzé: „A foglalkozásnak szerintem voltak kiemelkedően jó, de voltak szerintem fura pontjai. Ami nagyon tetszett, az az, hogy, bemutatja a biológiai hátteret is a drogfüggőségnek. Ami szintén jó volt, hogy a foglalkozást tartó úr nem használt bonyolult nyelvezetet se biológiai téren, se akkor, amikor beszélt valamiről, ami minden korosztálynak és értelmiszintnek elérhetővé tette a foglalkozást. Viszont amivel problémám volt, az az alkohol elválasztása a különböző drogoktól és az élvezeti cikkek közé helyezése, ami szerintem egy olyan országban, mint Magyarország, amit az 1 millió alkoholista országának szoktak hívni, nem igazán helytálló. Ha mégis oda rakjuk azzal az indoklással, hogy „a boltban is meg lehet kapni”, akkor a marihuána is kerüljön az élvezeti cikkek közé, hisz sok országban azt is meg lehet kapni a boltban. A foglalkozás összeségében tetszett, az előadás vezetője felkészült volt, ajánlanám másnak.”

Hogyan lehet felvenni a versenyt a sötét oldal profitéhes marketingfogásaival szemben? Az alkohol is kábítószer! Hm. Egy alapvetően májmeleg miként lehet agyméreg? A kábítószeres fogyasztásra ösztönző érvek kommunikációjára, lefizetett szakértőkre elköltött alvilági milliók ellen, források nélkül miként lehet eredményesen fellépni? A prevenció előadásokkal – a vitatható jogszabály-értelmezés miatt – meg nem zavart évek hátrányos következményeiből miként lehet kikecmeregni? Mennyibe kerül a rehabilitáció? Egyre kevesebben keresik ezekre a kérdésekre a választ. Sokan fel is adják, mondván, annyian szereznek, hogy semmi értelme a prevenciónak. Inkább a minőségi szer fogyasztásra kell törekedni! Borzalom! Már csak ez kell a szervezett bűnözői körök

marketingjével agy mosott és valamilyen okból kiszolgáltatott, egykoron szép jövő előtt álló fiataloknak!

Az előadás Balogh doktor tudományos igényű, de közérthetően interpretált gondolatait tükrözi. Újfajta szemlélettel közelít a téma iránt, korábban hosszú és rögös utat járt be, miként más előadásokban ő is beszélt a halállal végződő emberi tragédiákról. A kábítószer-fogyasztás következtében magasból esett fiatalok történetei is visszaköszöttek a korábbi előadásaiban, de orvosként mindig érezte, hogy nem a jó úton jár, a problémakör megközelítése nem helyes. Hallotta a hallgatóság ellenérveit, miszerint „nekem ne mondjon senki semmit, hiszen xy is túlélte, nem lett semmi baja”, „lehet, hogy más rosszul járt, de velem ilyen nem fordulhat elő”. A dokinak hosszú utat kellett megtennie addig, amíg egy tudományos konferencián rádöbrent: a kábítószer típusai, hatóanyagai stb. helyett az emberi szervezet normál működéséről és a kábítószer arra gyakorolt hatásáról, valamint a helyrehozhatatlan agyi károkról, az örömközpont haláláról kell beszélni. Ez mindenkit leköt, mert róla is szólhat.

Az orvos közvetlen környezete – miközben örült az újszerű megközelítésnek – érthetetlen okból adódóan mindig át akarta fogalmazni az előadás tudományos alapjait, majd aztán előkerültek a különféle táblázatok, amelyekben hiába akarták belepréselni a fejezeteket, sohasem sikerült. A vége az lett, hogy Balogh Sándor emberorvos – a mások hülyeségeitől besokallva – feladta. Az előadás egy fiók mélyére került. Évekkel később Dr. Balogh már hallani sem akart a kisebbik fiam osztályában tartandó előadásról. Sokáig kellett agitálni, mire rászánta magát. Nagyon örültem neki, ugyanis az osztálytársak körében már a tanítás megkezdése előtt megjelent a kábítószer. Szorongva kerestem a megoldást erre a helyzetre. Amíg Balogh doktorhoz eljutottam, már sok előadást megnéztem, körbejártam, de egyik sem tetszett. Az egyik tele volt idegen kifejezésekkel, a másik a hatóanyagok felsorolásáról szólt, ami csak arra volt jó, hogy rövid időn belül halálra unjam magam.

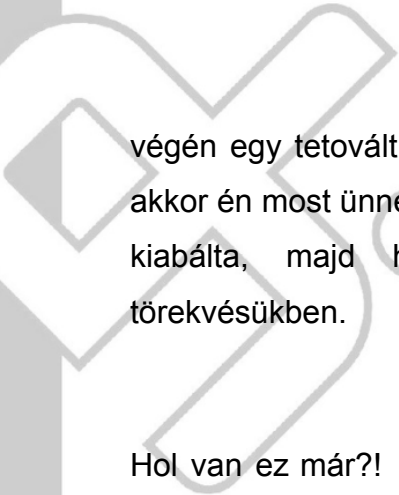

Balogh doktorra egy vidéki lőtér szolgálati lakásában akadtam rá, egy elektromos zongorán játszott. Saját magának. Zenélni a templom orgonáján a helybéli plébános tanította meg. A magányába visszavonult orvos – ahogy már korábban is volt róla szó – sokáig határozottan ellenállt a kérésemnek, mondván, már nem látja értelmét a fiatalság megmentésének. Nincs hite az előadás sikerében, a támogatók, segítők helyett gáncsoskodással találta magát szembe.

A program akkori körítése (vagyis a korábbi, kevésbé szerencsés színvilág és betűtípus) a fiam osztályában nem zavart senkit sem. Minden esetlenséget elfeledtette az orvos szuggesztív személyisége, a szenzációs előadási mód, és a közérthetően megfogalmazott, kristálytiszta gondolatok nagy sikert arattak. Ott, a felismerések közötti eufórikus hangulatban ígéretet tettem arra, hogy Balogh Sándor mellé állva segítem az előadás népszerűsítését. A gyerekek pedig kiközösítették maguk közül a kábítószerest. A fiam is elköteleződött az előadás iránt. Angol nyelven megtanulta és néhány év elteltével – kéttannyelvű gimnáziumban – már ő tartott előadást az újonnan érkezőknek.

Talán az előadásnak a sikere volt az, ami az Emberorvos hite mellett a programot is túllendítette a nehézségeken. Akkoriban működött egy minisztériumi háttérintézmény, amely az ilyen és ehhez hasonló témájú előadások minősítését végezte. Hatszor indultunk neki a procedúrának. Dr. Balogh megjósolta, hogy nem lesz egyszerű dolgunk, mert ő már korábban végigjárta a Minőségfejlesztési Iroda által elvárt kacskaringós utat. Sikertelenül. A hetedik körre készülve utolért minket a szerencse: az Iroda megszűnt. Az utódintézmény első nekifutásra megadta az engedélyt arra, hogy valamennyi magyarországi oktatási intézményben előadásokat tarthassunk.

Évekkel ezelőtt Szeged felé haladva a meleg nyári estében azon gondolkoztam, hogy az előadásért mennyire fognak szeretni az Ágota alapítvány táborának lakói? A tábor zárására kaptam meghívást, a disco előtti időszakra. Az étkezdében háromszáz gyerek várt, csendben, egyforma érdeklődéssel: miért nem jó a kábítószer nélkül működő emberi szervezetnek, ha kábítószerrel kap? Az előadás

végén egy tetovált karú fiatalember felállva kért szót. „Ha igaz, amit az úr mondott, akkor én most ünnepélyesen megfogadom, hogy soha többet nem nyúlok szerhez!” – kiabálta, majd hozzátette, hogy a hozzá csatlakozókat szívesen segíti törekvésükben.

Hol van ez már?! Tanulságos, ám nem általánosítható állapotjelentés tükröződik az alábbi levélben:

Kedves Marosi Úr!

Ezt a kollégáimmal egyeztetett jelzést küldtem a címzetteknek:

Üdvözlettel:

Balázsics Zoltán igazgató

Hunyadi János Általános Iskola

Jánoshalma

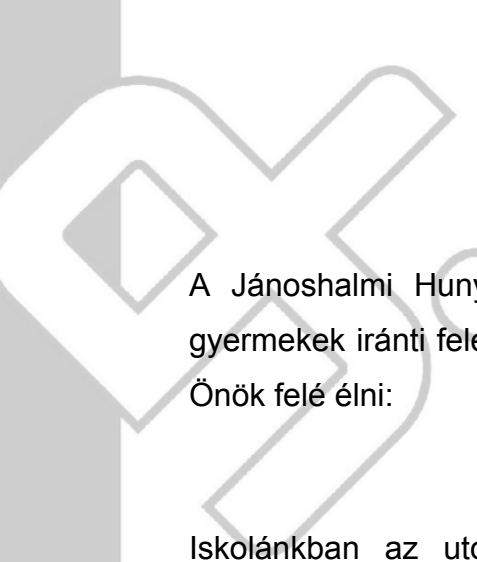
Tisztelt Rendőrkapitány Úr!

Tisztelt Rendőrparancsnok Úr!

Tisztelt Gyermejköléti Szolgálat!

Tisztelt Képvisező Úr

Tisztelt Polgármester Úr!

A Jánoshalmi Hunyadi János Általános iskola nevelőközössége a reánk bízott gyermekek iránti felelősségtudatából adódóan alábbi jelzéssel, illetve kéréssel kíván Önök felé élni:

Iskolánkban az utóbbi néhány hónapban jelentősen megváltozott a tanulóink viselkedése. A probléma alapvetően a szegregátumokban élő, főként roma tanulóink körében tapasztalható.

Sokszor kialvatlanul, fáradtan rendezetlenül és felkészületlenül érkeznek iskolába. (Különösen hétvége vagy hosszabb szünet után tapasztalunk ilyeneket.)

Kedvelt téma körükben a környezetükben folyó drogfogyasztás. Minden előttük zajlik, tisztában vannak vele ki fogyasztó, ki árusító. Ki kit futtat. Erről beszélnek is egymás között. A különféle illegális ügyletek részesévé válnak így a gyermekek. A drogfogyasztást, mint jelenséget, elbagatellizálják. Nem érzik súlyos vétésnek a tudatmódosító szerek árusítását és használatát.

Gyakran szerzünk tudomást, hogy iskolán kívül dohányoznak, sokak szülői engedéllyel teszik ezt. Rendszeresen ellenőrizzük őket az iskolában és az iskolán kívül is tanítási időben, ilyenkor több alkalommal találtunk náluk cigarettát. Gyakran kell elkoboznunk tőlük különféle iskolánkban nem megengedett tárgyakat.

Sajnos az ebbe a körbe tartozó gyermekek napi szinten tapasztalják meg, hogy minden, ami történik körülöttük, következmények nélkül van, ez által ők maguk sem érzik a súlyát a cselekedeteiknek, nem tartják be a rájuk vonatkozó szabályokat, nehezen kezelhetők az iskolában is.

Megszaporodott az olyan intézkedéseink száma, amikor az iskolában a gyermek megpróbálkozik különféle dolgok árusításával, amit teljesen helyénvalónak tart, noha ilyet a házirendünk tilt. Nyilvánvalóan ezt tapasztalják a közvetlen környezetükben is, ahol adják-veszik az illegális holmikat családtagjaik.

Amikor feltárunk egy ügyet, próbáljuk a szülőkkal, megértetni, hogy a gyermekeik milyen súlyú vétségeket követnek el. Azonban a szülők sok esetben megpróbálják kivédeni a gyermeküket, akár hazugság által is.

A fent említett esetekről rendszeresen értesítjük a Gyermekjóléti Szolgálat munkatársait. Napi kapcsolatban állunk velük. Igyekszünk tehát nem beseperni a problémát a szőnyeg alá.

Meggyőződésem, hogy iskolánk pedagógusai minden tőlük telhetőt igyekeznek megtenni a helyzet javítása érdekében, de az sajnos igen nehéz feladat, mivel az otthoni környezet túl erős negatív hatással van növendékeinkre.

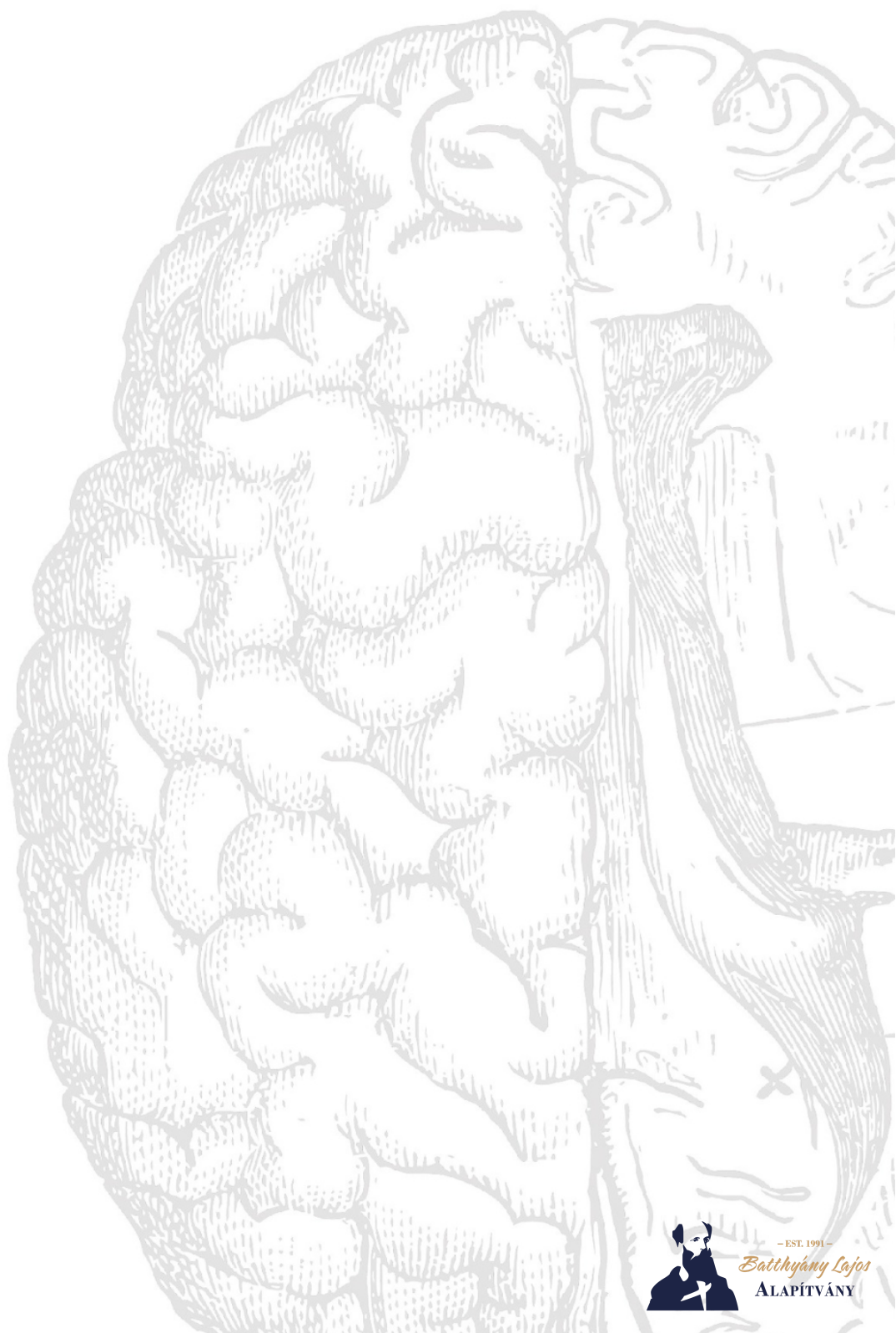
Úgy ítéljük meg, hogy a fenti kérdések nem csupán pedagógiai jellegűek, nem csak iskolánkat érintő kérdések. Sokkal inkább úgy tapasztaljuk, hogy a gondok települési szintűek, a szociális mellett rendészeti természetűek is, amelyek mihamarabbi megoldást sürgetnek.

Kezdeti lépések már történtek ugyan, városi szinten kéthavonta szakmai egyeztető fórum kerül megrendezésre, amelyeken számos javaslat hangzott el.

Igen komoly visszhangja volt tanulóink körében a május 31-i hajnali rendőrségi intézkedésnek. Talán ez által érezni fogják, hogy a tetteiknek súlya van, és reményeink szerint javulni fog szabálykövető képességük.

A köznevelési intézmények számára elengedhetetlennek tartjuk, hogy diákjaik részére bűnmegelőzési, drogrevenációs programok kerüljenek megrendezésre rendszeresen. Ehhez szükségünk van a rendőrség, illetve a szociális szféra segítségére. Ez a következő tanév kiemelt feladata kell, hogy legyen. A formáit és módzatait a tanítás őszi megkezdéséig látjuk célszerűnek kidolgozni. Ebben kérjük a segítségüket és aktív részvételüket.

A szerző újságíró, haditudósító, prevenció szakember

GONDOLATOK A DROGLIBERALIZÁCIÓS TÖREKVÉSEK ÉS A GYERMEKVÉDELEM ÖSSZEFÜGGÉSEIRŐL

DR. MÁTHÉ ZSUZSA

**„Az embereknek nem azt kellene adni, amit kérnek,
hanem amit kérniük kellene.” (Goethe)**

Gyermeknevelés a liberalizmus fogságában

Hacsak nincs valaki tartós hírbőjtön, tapasztalhatja, hogy az elmúlt években exponenciálisan megnőtt azoknak a hazai és nemzetközi híradásoknak a száma, amelyek fókuszában a gyermekvédelem áll. Azt is érzékelhetjük, hogy sokszor komoly indulatokat felkorbácsolva, szabályos háborús szókézzel kerülnek terítékre a nyilvánosságban a jövő generációival kapcsolatos megosztó témák.

Ez nemcsak azért van így, mert mi, magyarok hagyományosan gyermekszerető nép vagyunk, ezért érzékenyen reagálunk e kérdésekre, hanem elsősorban onnan eredeztethető, hogy a mai világunkban merőben új, korábban teljesen ismeretlen természetű kihívásokkal kell szembesülniük a gyermeket nevelő családoknak, szülőknek, nagyszülőknek, pedagógusoknak, a gyermekvédelemben vagy gyermekegészségügyben dolgozó szakembereknek.

Ilyen kérdések merülnek fel többek között a nemi identitással és szexuális orientációval kapcsolatos éles konfliktusokat generáló témák, a fiatalok tömeges pornófogyasztása, az új nemzedékeket elementáris módon érintő digitális függőség, a közösségi médiahasználat miatti torz önértékelés, az online bántalmazás vagy épp az új, de ugyanúgy káros és addiktív készítmények, például a füstmentes nikotintermékek, az egészségromboló energitalok használata kapcsán.

Minden fenti esetben markánsan megkülönböztethető kétféle hozzáállás, gondolkodási séma a gyerekeket fenyegető kérdések megítélése kapcsán. Az egyik határozott fellépéssel, a törvény eszközével is élő korlátozásokkal és a szülői jogok megerősítésével kívánja óvni a gyermekeket azok egészséges testi-lelki-szellemi fejlődésének védelme érdekében; a másik felfogás ennél jóval megengedőbb, és szélesebb döntési jogot hagyva a gyerekeknél, kevesebb külső kontrollpontot vagy jogi korlátozást tart szükségesnek velük kapcsolatban, sőt, akár a szülői jogok csorbítását is megengedhetőnek tartja a gyerekek szabad döntési lehetőségét hangsúlyozva.

Ugyan az immár egyre több európai országban felmerülő drogliberalizáció kérdése de jure nem a kiskorúakra irányul, hanem a felnőtt lakosság körében tenné megengedetté korábban tiltott szerek használatát vagy azok árusítását, termesztését, ám az érvrendszer itt is nagyon hasonló. Egy deregulációs kísérlettel a nagyobb rossznak tartott jelenségek (az illegális kereskedelem, a kábítószerekkel összefüggő bűnözés, a rossz minőségű, kontrollálatlan szerek okozta egészségügyi hatások stb.) felszámolása érdekében adnák fel a korábbi, tiltó szabályozást.

Akik e logika mentén gondolkoznak, nem számolnak azokkal a súlyos és előre nehezen modellezhető következményekkel, melyek a legálissá tett drogfogyasztás, annak társadalmi szintű elfogadottsága, majd az új életmódszabályok általános normává válása miatt fenyegethetnek egy közösséget. Annál is inkább a tűzzel játszik, aki a drogliberalizáció járhatatlan útjára terel egy társadalmat, mert a különböző élvezeti szerek óhatatlanul óriási haszonnal kecsegtető üzletet is jelentenek. Ezért

bizonyosan tudható, hogy a drogliberalizáció farvizén megjelenő piaci szereplők mindig ellenérdekeltek lesznek abban, hogy a tudottan káros szerek fogyasztása visszaszoruljon, sokkal inkább tömegtermékké kívánják tenni portékáikat. Mindezt reklámköltésekkel, PR-cikkek sorával – amelyekben igyekeznek majd a potenciális fogyasztókat meggyőzni arról, hogy tulajdonképpen milyen kedvező hatásai is vannak termékeiknek – népszerűsítik majd egy új, trendi életérzést közvetítve a társadalom tagjai, és elsősorban az erre legfogékonyabb fiatal korosztályok felé. (Arról nem is szólva, hogy mennyi elláthatatlan plusz feladatot és lehetetlen szabályzási kényszert teremthet mindez az állam szerveinek, például a sport, a közlekedés, egyáltalán: az általános felelősségvállalás területein.)

A rossz példa ragadós(abb)

A gyermekvédelemmel szorosan összefügg a mintaadás kérdésköre: ilyen új keretrendszerben miért is gondolná egy gyermek vagy fiatal, hogy a drog kerülendő és veszélyes, ha egy közösség felnőtt tagjai minden következmény nélkül vásárolhatják, használhatják, előállíthatják bizonyos fajtáit? Köztudott, hogy ha egy csoportban a deviáns viselkedés elfogadott, a szabálykövetést pedig elutasítják, akkor az a fiatal, aki efféle csoport tagja lesz, nagy eséllyel igazodni, majd hasonlítani fog annak szabályszegő „szabályaihoz”. Ráadásul, ha egy társadalomban elfogadottá válik a kábítószer fogyasztása, az egyre inkább közösségi élménnyé lesz, aki pedig visszautasítja a szerhasználatot, könnyen kirekesztetté válhat. Ez a mintázat jól látszik most is a fiatalok kortárs csoportjaiban, ahol sokszor a közösséghez való tartozás előfeltétele, egyfajta „szociális belépő” a dohányzás, alkoholfogyasztás, füvezés vagy más szerhasználat.

És miért gondoljuk azt, hogy nem emeli meg a jelenleg napirenden lévő – talán más drogoknál kevésbé addiktív és ártalmas – szerek használata a fiatalok ingerküszöbét, miközben elemi emberi, szülői tapasztalat az is, hogy a tiltott gyümölcs vonzereje mindig nagyobb, és minden észérvet felülír.

A drogliberalizációval kapcsolatos felfogásbeli különbség oka végső soron az antropológiai megközelítés eltérő jellegéből fakad. A liberalizációt sürgetők idealista módon azt tartják, hogy az ember jóra hajlik, és képes maga kontrollálni saját életét, felismeri és helyesen eldönti, mi jó vagy nem jó, hasznos vagy káros a számára, és e döntésekben befolyásolni vagy korlátozni az egyén szabadságát sértené, ami ultima ratioként szolgál érvrendszerükben a liberalizáció oldalán.

A tiltás fenntartásának szükségessége mellett érvelők pedig jóval racionálisabbak. Tapasztalataik alapján az embert esendő, a csoporthatásoktól, társadalmi kontextustól sosem független és – különösen a fiatalok esetében – nagyon is befolyásolható személynek tartják, és úgy vélik, hogy az emberek elemi érdekeit szükséges a közösség szintjén megóvni. Szerintük az államnak feladata, hogy az egyes emberek és a társadalom egészének érdekét cselekvő módon képviselje, s a rendelkezésére álló törvényes eszközökkel megvédje polgárait azoktól a tudottan káros hatásoktól, jelenségektől, amelyek életüket, egészségüket, biztonságukat, mentális jóllétüket közvetlen veszélyeztetik. A speciális jogi megítélés alatt álló kiskorúak esetében mindez pedig nemcsak feladatot, de megkerülhetetlen kötelezettséget is teremt a mindenkori állam számára.

Őszintén önmagunkról

Az európai országokban is napirenden lévő (ezért az Európai Unió tagjaként immár számunkra is közvetlen veszélyeket hordozó) drogliberalizációs szándékok kapcsán nem mulaszthatjuk el feltenni a kérdést: vajon milyen morális és mentális állapotban van tágabb otthonunk? Mennyire találja kiszolgáltatottan az itt élő embereket, köztük a szülői korosztályt egy nyilvánvaló kockázatokat hordozó jogi és szemléletbeli változás?

Közhelyszámba megy a megállapítás, hogy az euro-atlanti, „nyugatiként” aposztrofált kultúra, s benne az európai ember is válságperiódusát éli. Ennek jele az anómia, azaz a viselkedésünket szabályozó erkölcsi értékek, közösségi normák jelentős meggyengülése, amely pedig szoros összefüggést mutat a szekularizációval, a

transzcendens kötelékek meglazulásával is. Az anómia következtében megnőtt társadalmunkban a deviáns magatartású személyek száma, lelkileg sebezhetőbbé, kiszolgáltatottabbá váltak az emberek, a családok nagy arányban sérültek, széthullottak vagy a diszfunkció jegyeit hordozzák.

Az 1990-es években született, mára szülőképes korba került, nyugati társadalmunkban élő fiatal generációkra fokozottan igaz ez az elbizonytalanodás. Nem véletlenül nevezik „hópehely-generációnak” (snowflake generation) is őket, utalva rá, hogy a korábbiaknál jóval sérülékenyebbek, törékenyebb lelkivilág, kisebb tűrőképesség, a nehézségekkel való alacsonyabb megküzdési szint és sok esetben mély identitásválság jellemzi e csoportot. E generáció jelentős része nem, vagy csak késlekedve tudja átlépni a kamaszkor és a felnőttkor küszöbét, sokuk mentális problémákkal, szorongással, depresszióval, mentálhigiénés gondokkal küzd, miközben ma már nekik kell(ene) felelősséget viselniük gyermekeikért és az ő feladatuk volna társadalmi szinten is stabilitást, biztonságot teremteni az új generációknak.

Amikor pedig a drogliberalizációról és annak gyermekvédelmi vetületeiről gondolkodunk, nem szabad figyelmen kívül hagynunk, milyen attitűdök jellemzik a szülőképes generációt ma, hiszen tudható, hogy egy fiatalkorú elsősorban akkor válhat védetté a káros jelenségekkel szemben – így a drogfogyasztással szemben is –, ha kellőképp betagozódik az őt körülvevő normakövető, stabil közösségekbe családjától az iskolai és más közösségeken át végső soron az egész társadalomig. Amennyiben ez a megtartó háló sérül, meredeken emelkedik az esélye a drogok kipróbálásának is.

A helyzetet tovább nehezíti a felfoghatatlan tempóban zajló technológiai, technikai változás, amely erős alkalmazkodási képességet követel, miközben globális kihívások sorával (klímaválság, háborúk, járványok, energiaválság, újkori népvándorlás okozta civilizációs kihívások stb.) szembesülünk, ami a reziliencia (rugalmas ellenállóképesség) extrém magas fokát követelné meg.

A fenti, röviden felvázolt helyzetképből is kitűnik, társadalmaink a legnagyobb jóindulat mellett sem állnak készen arra, hogy korábbi, nyugodtabb időkben alapos indokkal tiltani rendelt szereket fogyasszanak, természetesen vagy azokkal legálisan kereskedjenek.

Felelős felnőttként csakis nemmel válaszolhatunk a drogliberalizáció ötletére!

Magyarországon a bűnmegelőzési programok része a drogpreevenció: a rendőrség 5 éves kortól 18 éves korig kíséri és látja el tanácsokkal a fiatalokat különböző programokon keresztül. 2014-től a fiatalok kábítószer-fogyasztásának visszaszorítása érdekében a rendőrség a szülők számára is indított ismeretterjesztő programot, mellyel a 12-18 éves gyerekek szüleit látják el a témában fontos információkkal. Ugyanakkor fontos aláhúzni: a kábítószer-fogyasztás megelőzése csakis komplex megközelítésben lehet valóban hatásos, annak középpontjában a teljes testi, lelki, szellemi, szociális jólét kell, hogy álljon.

Nincs ugyanis az a szorosra szőtt szociális, köznevelési, gyermekvédelmi és egészségügyi ellátórendszer, amely képes volna megbirkózni a fent taglalt komplex problémahalmazzal, ezért minden, a társadalmainkat generálisan veszélyeztető, nyilvánvaló és súlyos kockázatokat hordozó, ráadásul az országhatárokat is átívelő jogi változtatás végzetes következményekkel járhat.

Mondjuk ki szülőként és a gyermekek védelmének ügyét képviselve egyértelműen: nem szolgálja a Németországban és Ukrajnában napirenden lévő, geopolitikai okok miatt bennünket is közvetlenül érintő drogliberalizációs törekvés sem a mostani felnőtt generációk, de még kevésbé a felnőttekre mintaként tekintő, fokozott védelmet igénylő kiskorúak érdekeit! Sokkal inkább lenne szükségünk arra, hogy – szembesülve komoly problémáinkkal és hiányosságainkkal – erősítsük azt, ami megtart bennünket: identitásunkat, családjainkat, élő és támogató közösségeinket,

jövőbe vetett hitünket. Az ebben való elkötelezett szerepvállalás felelőssége fokozottan kiterjed az állami döntéshozók mellett a köznevelésben és szociális szférában dolgozókra, a gyermekvédelemben és gyermekegészségügyben tevékenykedőkre, a média képviselőire és természetesen ránk, szülőkre, nagyszülőkre is.

Fontos minden ezirányú gondolat kifejtése, de még fontosabb mindenkinek a saját vartáján állva aktívan tenni azért, hogy a most felnövekvő generációk egészséges, érett és döntésképes felnőttek lehessenek, akik közösségeik érdekeit felismerve maguk is visszautasítják majd a drogliberalizáció gondolatát!

A szerző a Szent István Intézet igazgatója

A LEGISMERTEBB KÁBÍTÓSZEREK RÖVID TÖRTÉNETE

OZSVÁTH KÁLMÁN

A történelem során mindig is voltak és lesznek olyanok, akik a gyors és hamis örömszerzés érdekében tudatmódosító anyagokat és kábítószereket használnak. Valójában ezekkel csak becsapják a saját szervezetüket és pszichéjüket.

Az ember szeretetből a boldogságra van teremtve, „fogantatása pillanatától örök boldogságra rendelt lény” (1). Ösztönösen keresi a lelki és fizikális örömforrásokat. Minduntalan azon dolgozik, hogy környezetének, családjának, barátainak, nemzetének, vagy legrosszabb esetben „csak” saját magának a jót megadja. Az emberiség történelme során az egyén és a közösség mindig is kereste a sikert, vágyott az elégedettségre, a vidámságra, a felhőtlen és gondtalanság érzésére. Az őskorban élők éppúgy, mint a XXI. század embere, kereste az élvezeteket és a mámort. A lelki gyönyör és a testi kény szintén élete része (volt). Ahogy Szent Ágoston fogalmaz: „kétségkívül mindannyian boldogok akarunk lenni, és nincs ember, aki tagadná ezt az állítást, már azt megelőzően, hogy tudná teljes tartalmát” (2.).

A legújabb korok tudományos kutatásainak köszönhetően ma már ismerjük, hogy az emberi szervezetben milyen hormonok a „felelősek” a boldogságért és milyen folyamatok játszódnak le a boldogság „eléréséért”. Az endorfin felel a jókedvéért, de stressz, izgalom és fájdalom közben is felszabadul. A dopamin az élvezethez és a motivációhoz kapcsolódik. A szerotonin a jó hangulatért felelős, míg az oxitocin a szeretet, bizalom és intimitás kialakulásához szükséges hormon. De vajon kinek mi számít boldogságnak és jó érzésnek, ki és hol keresi, hogy miben vagy kiben találja meg örömét és elégedettségét? Az emberiség történelme során mindig is voltak és vannak olyanok, akik a boldogságot a transzcendensben, a Jóistenben, a

hitben, az öröklétben keresték és találták meg. Vannak, akik a kultúrában, a művészetekben, a sportban, a teremtett világ szépségeiben lelik meg a jót.

A történelem során mindig is voltak és lesznek olyanok, akik a gyors és hamis örömszerzés érdekében tudatmódosító anyagokat és kábítószereket használnak. Valójában ezekkel csak becsapják a saját szervezetüket és pszichéjüket. A drogok befolyásolják az idegrendszer működését és így vezetnek függőséghez. Ezek a hatások abból erednek, hogy a kábítószerek mimelik az idegrendszeri jelátvivő anyagokat, és átveszik azok szerepét.

A kábítószerek hatásmechanizmusait, amióta az emberiség egy része igénybe veszi a tudatmódosító anyagokat, ismeri, (ki)használja és él velük. Az évezredek során a különböző korok más kontinenseken élő népei sok esetben azonos, néha eltérő drogok használatával érték el a kívánt fizikai vagy pszichés állapotot. Tanulmányunkban a történelem folyamán használt legismertebb kábítószerek megjelenésének időrendiségét és helyszíneit mutatjuk be. Tény, hogy a korábban használt tudatmódosító szerek jelentős részét valamilyen formában ma már kábítószerként fogyasztják, vagy drogok alapanyagait képezik.

Mind a mai napig használatban van néhány olyan narkotikum és más tudatmódosító szer, amit több ezer vagy akár tízezer évvel ezelőtt is használtak az akkor élt emberek. A sumér, az asszír, az egyiptomi, a görög, a római, a kínai, az indiai, majd később az amerikai indián kultúrák ismertek és használtak tudatmódosító szereket. Mivel akkor még úgy gondolták, hogy ezek a szerek kizárólag jótékony hatással vannak a szervezetre, főleg gyógyászati céllal alkalmazták. De igénybe vették vallási és a mai értelemben vett tudatmódosító céllal is.

Az emberi droghasználatot igazoló bizonyítékok régebbre nyúlnak vissza, mint azt a legtöbben gondolnák. Míg a preklasszikus (Kr. e. 2000 - Kr. e. 1000) és a klasszikus (Kr. e. 1000 - Kr. e. 500) korszakból származó írásos dokumentumok egyértelműen igazolják az ópium, a kannabisz, az alkohol, a dohány és a különböző gombafélék vallási, gyógyászati és esetenként rekreációs célú használatát, az elmúlt évtized régészeti felfedezései azt mutatják, hogy már jóval az írásos nyilvántartás gyakorlata

előtt is jelen voltak pszichoaktív, közismert nevén tudatmódosító anyagok. Az emberi drogfogyasztás a neolitikumban kezdődött Mezopotámiában, a mai Irak és Chile területén, és az ezt követő több ezer év során a Föld minden irányában elterjedt (4.).

Meglepő, de új kutatások szerint a társadalmak már a neolitikum előtt alkalmaztak tudatmódosító szereket különféle rituális ceremóniákra, ünneplés céljából. Az európai gyarmatosítás és az azt követő századok rengeteg ember életvitelét változtatták meg, ha abból indulunk ki, hogy a koffein, a dohánytermékek és a teák tömegesen kezdtek beáramlani az Újvilágból. Az azték, zapoték és a maja kultúrában is bevett szokás volt például a dohányzás, de sokféle „gyógyfű” alkalmazásától sem riadtak vissza a prekolumbiánus, mezoamerikai népek. Bár úgy tűnhet, a drog a XXI. század átkos hozadéka, valójában több ezer éve jelen van az emberiség történetében. Archeológusok szerint már tízezer éve is használtak ópiumot és varázsgombákat az emberek, a lista pedig messze nem teljes.

Marihuána, kannabisz, hasis, vadvkender és a szintetikus kannabinoidok

Az egyik legismertebb kábítószer alapanyaga a növényi eredetű vadvkender. Ennek rostjait és termését számtalan európai és ázsiai régészeti lelőhelyen megtalálták, a késő kőkorszaktól kezdve a bronzkorig és utána is. A vadvkender hosszú ideig pusztán ipari alapanyagként szerepelt. Ötezer éve azonban már szövetet szőttek rostjaiból, amint arról koreai leletek tanúskodnak. A vadvkender tehát haszonnövényként jelent meg. Ruhává szőtték, kötélle fonták, sőt papírrá préselték, a kínaiak az első századokban, a mók pedig ezer évvel később. A szakértők a kannabisz használatának első írásos említését „A herbal” című ősi kínai orvosi szövegnek tulajdonítják, amelyet Sen-nung császár uralkodása idején írtak. Az ősi kínaiak kannabisz alapú teát használtak malária, köszvény és reuma kezelésére. Közép- és Dél-Ázsiában már 2-7 ezer évvel ezelőtt is használták sámánszertartásokhoz: egy sámáni sírból mintegy 789 gramm kannabisz került elő. Mindeközben a kannabiszt nemcsak szertartásokhoz, hanem meditációhoz és fájdalomcsillapításra is alkalmazták (forrás: Kovács Gabriella: Hogyan drogoztak évezredekkel ezelőtt az emberek? A varázsgombától a kék lótuszig számtalan bódítószert használtak – Már az ókorban is használtak tudatmódosító szereket.) A

legrégebbi hivatalos régészeti bizonyíték a kannabisz használatára egy nyugat-kínai, 2700 éves lelet. A kannabisz, az ópium és az alkohol használatáról szóló írásos emlékek a görög költő, Hésziodosz (Kr. e. 750-850) műveivel kezdődnek, majd a görög és a római birodalom felemelkedése és bukása során folytatódnak, és a korai középkorra válnak általánossá. A legismertebb utalások a bódítószerekre Hippokratész (Kr. e. 460-370) írásaiban, Nagy Sándor (Kr. e. 356-323), a kínai orvos Hua To (születési ideje ismeretlen - Kr. e. 208) történelmi feljegyzéseiben és a Bibliában található. A vadkender füstjének belélegzéséről és ennek hatásairól csak időszámításunk kezdetén, Kr.u. 200 környékén jelentek meg az első híradások a Sen-mung pen cao csing című gyógyszerkönyvben. A marihuána és a hasis fogyasztása először a Közel-Keleten vert gyökeret, ahol eleinte fűszernövény volt. Népszerűségét – az íze mellett – valószínűleg pszichoaktív hatásainak is köszönhető; egy vadkenderrel megbolondított leves nem lehetett utolsó élmény. Európában, ahol már a bronzkortól kezdve ismerték a vadkendert, csak a XIX. században jelent meg gyógynövényként, Amerikában pedig szintén nagyjából ezzel egyidőben. Az európaiak és az amerikaiak is hamar rájöttek, hogy a marihuána – akár gyógyszer, akár nem –, a boldogságot mindenképpen elhozza számukra. Eleinte csak úgynevezett hasisklubokban, vagyis szűk körben élvezték. A XX. század elején azonban a populáris zene művelői között – és emiatt rajongóik körében – népszerűvé vált, végül a hippikorszak divattá tette, és máig az is maradt. Ahol a kannabisz kábítószerré vált, előbb-utóbb betiltották. Az első tiltás valószínűleg Ibn Tajmija (1263-1328) arab jogtudóstól és politikustól származik, aki az 1300-as évek környékén tiltotta be a hasist. A vadkender kereskedelmét először a XX. század elején korlátozták az Egyesült Államokban. A marihuána hatásainak megértéséhez sokáig kellett várni. Hatóanyagát, a tetrahidrokannabinolt (THC) csak 1965-ben fedezték fel és szintetizálták először. Az 1990-es évek környékén találták meg a kannabinoidok idegrendszeri receptorait, tehát azokat az idegrendszeri fehérjéket, amelyek a marihuána hatásait közvetítik, illetve az idegrendszernek azokat a saját jelátvivő anyagait, az endokannabinoidokat, amelyek ezeken a receptorokon hatnak.

A XXI. század elején új fejezet nyílt a kannabisz jellegű drogok történetében. A drogpiacon ugyanis megjelentek az első szintetikus kannabinoidok, amelyek a THC módosított változatai. Akárcsak a katinonokat, a szintetikus kannabinoidokat is a Távol-Keleten, nagyrészt Kínában gyártják profi laboratóriumokban, és akárcsak a

katinonok, ezek is Belgiumon és Hollandián keresztül jutnak be Európába. A dizájner-kannabinoidok ugyanúgy hatnak, mint a THC, de nagyságrendekkel hatékonyabbak. A szintetikus kannabinoidok neve a sajtóban leggyakrabban a „halál” szóval társult az úgynevezett „bika drog” magyarországi megjelenésekor. A marihuána, vagyis hétköznapi nevén a „fű” használatát sajnálatos módon a XX. század utolsó évtizedeiben, de főleg a XXI. század elején egyre több országban legalizálták vagy dekriminalizálták.

Kokain, amfetamin, ecstasy és más pszichostimulánsok

A pszichostimulánsokat – szabad fordításban a lelki folyamatok érintőit – Kínában és Dél-Amerikában fedezték fel, természetesen egymástól függetlenül és különböző növényekben. Persze, nemcsak a lelket élénkítik, hanem a testet is, és ennek jegyében a kínaiak gyógyítására, a dél-amerikai indiánok pedig egyfajta doppingszerként használták a maguk növényeit.

A kokacserje leveleit a dél-amerikai indiánok állítólag már több ezer éve rágják. Ötszáz évvel ezelőtt azonban a kokalevél rágása már biztosan szokás volt körükben, mert a spanyol hódítók felfigyeltek rá; az erről készült első ismert tanulmány 1569-ből származik, botanikailag pedig a növényt 1605-ben írták le. A spanyolok álláspontja később megváltozott, mert rájöttek, hogy az indiánok hihetetlen teljesítményre képesek, ha a növény leveleit rágják. A koka termesztésének és fogyasztásának rövidesen a hódítók váltak a legnagyobb híveivé. 1859-ben Albert Niemann (1834-1861) göttingeni vegyész azonosította a cserje fő hatóanyagát, a kokaint. 1886-ban megindult a kokaintartalmú italok, a Vin Maiani és a Coca Cola gyártása. A Vin Mariani azóta eltűnt, de a Coca Cola máig népszerű maradt – igaz, 1903 óta nincs benne kokain. A vegyület szintézise 1902-ben sikerült Richard Willstätternek (1872-1942), ami után elindult a kokain ipari gyártása. Veszélyessége miatt a kokaint 1914-ben betiltották, és a fogyasztás első hulláma az 1920-as években véget ért. Ez egyedülálló pillanat a kábítószer történetében: először és utoljára sikerült egy kábítószerrel kivonni a forgalomból – igaz, nem „örökre”. Az 1970-es években a drog ismét népszerűvé vált, nem utolsósorban az amfetamin betiltása miatt. A kokaint ma főleg Dél-Amerikában állítják elő, ahol a nyomorgó lakosság számára szinte

létszükségletté vált, mert nincs még egy olyan jövedelmező mezőgazdasági termék, mint ez.

Az első szintetikus pszichostimuláns, az amfetamint Németországban állították elő 1887-ben, elsősorban azért, hogy a növényi efedrint egy könnyen előállítható szintetikus vegyülettel helyettesítsék. Ezt további származékok követték, például 1919-ben a metamfetamin. Az amfetamin energiát szabadít fel az emberben, amit a második világháború során sok hadsereg kihasználta. A szövetségesek oldalán Amerika, a tengelyhatalmak oldalán pedig Japán volt az élvonalban. Az amfetamin-származékokat az 1950-es években kezdték el drogként használni, és fogyasztásuk mindössze tíz év alatt akkora problémává vált, hogy egyre több orvos mondott le – önkéntesen – az amfetamin gyógyászati alkalmazásáról. Végleges betiltására 1970-ben került sor, először az Egyesült Államokban, majd máshol is. Ennek nem várt hatásaként robbanásszerűen terjedni kezdett a kokain. Jelenleg a legtöbb amfetamint az Egyesült Államok és Mexikó laboratóriumaiban termelik.

Ez az anyag a pszichostimulánsok és a hallucinogének hatásait egyesíti magában. Az ecstasy az amfetaminnal rokon, és szintén Németországban állították elő 1913-ban. Hamarosan el is felejtették. A vegyületet az 1950-es években újra felfedezték, amikor amerikai vegyészek „igazságszérumot” kerestek, de az anyag az LSD felfedezése miatt ismét háttérbe szorult. Az ecstasy igazi „karrierje” az 1960-as években kezdődött el, amikor egy amerikai vegyész, név szerint Alexander Shulgin (1925-2014) kísérletezni kezdett vele. Az 1970-es évek végén az ecstasy egyre nagyobb viharokat kavart az Egyesült Államokban. A drog ugyanis megjelent az amerikai egyetemeken – különösen ott, ahol az alkoholfogyasztást tiltották –, és később az utcán is. Végül 1985-ben betiltották. A XX. század végétől az egyik legnépszerűbb droggá vált.

Viszonylag új fejlemény a drogok piacán a katinonok megjelenése, amelyeket Magyarországon csak „kati” (vagy „Kati”) néven emlegetnek. A vegyületcsoport ősforrása a kat növény (*Catha edulis*), amely Afrika északkeleti részén és az Arab-félszigeten évszázadok óta használatos élénkítőszer. Ugyanúgy rágják, mint a kokalevelet, és hatásaiban is nagyon hasonlít a kokainhoz. Hatóanyaga, a katinon a XXI. században tört be a drogpiacon, és szinte azonnal betiltották, mert nagyon könnyen vált ki függőséget, és káros a szervezetre. A fogyasztók viszont szeretik, mert olcsó és erős, ezért a termelők sajátos ellenlépéshez folyamodtak: elkezdtek

sorozatban létrehozni az eredeti molekula variánsait, amelyekre nem vonatkozik a tiltás, mert vegyi szerkezetük különbözik. Ezt nevezzük „tervezettdrog”- vagy dizájnerdrog-stratégiának: mire az egyik vegyületet betiltják, megjelenik a piacon a következő, amely szabadon fogalmazható egészen addig, amíg fel nem kerül a droglistára.

Ópium és származékai, narkotikumok

Az ópium és a heroin a „keménydrogok” mintapéldái. Valószínűleg már a sumérok természetették 5500 évvel ezelőtt, és ismerték az egyiptomiak is, bár az ezzel kapcsolatos információink jóval közelebbiek, alig 3500 évesek. Nem lehet tudni, hogy a sumérok mire használták.

Az ópium a mák éretlen terméséből nyerhető nedv, amely erős narkotikum: ebből állítják elő a legveszélyesebb kábítószer, a heroint. Évezredek óta széles körben, az egyiptomiak, a görögök, a rómaiak, a sumérok, a kínaiak és az asszírok is alkalmazták az ópiumot. A legkorábbi ópiumhasználatra utaló leletek mintegy 3500 évesek. Egyfelől gyógyászati célokra használták fájdalomcsillapító és nyugtató hatása miatt, valamint alkalmazták a szexuális vágy fokozására is. Jelentős különbség a régi és mai használat közt, hogy egykor szájon át szedték az ópiumot.

A régészek az ópiummák emberi természetéséről szóló első írásos feljegyzést a mai Irak területén található ókori sumér város, Nippur helyén fedezték fel. A „Hul” és „Gil” ideogramokat tartalmazó ékírásos táblák, amelyek szabad fordításban „örömnövény” jelentenek, azt jelzik, hogy az emberek természetették a mákot, és tudtak annak euforikus tulajdonságairól.

Valahol ebbe a hagyományba illeszkedtek a minószi és a mükénéi civilizáció tagjai is. Tény azonban, hogy az ókori szövegekben a gyógyászati leírásoknak se szeri, se száma. Az ókori görög orvosok részletesen beszámoltak az ópium fajtáiról, begyűjtéséről és felhasználásáról. Hippokratész (Kr.e. 460-377), majd Arisztotelész (Kr.e. 384-322) és Theophrasztosz (Kr.e. ~371-287) írta le, hogy ha a mákgubót bemetszik, tejszerű folyadék szűrődik ki, amely idővel beszárad, és gyógyszerként használható. Azt is megemlítették, hogy az ópium altató hatású, sőt bürökkel keverve halált okoz. Időszámításunk kezdetén idősebb Plinius (23-79) már konkrét recepteket

közölt. Ma természetesen már nem az ópiumot preferálják a gyógyászatban, hanem tisztított összetevőit, például a morfiumot vagy a kodeint. A görög-római civilizáció hanyatlásával Európában feledésbe merült az ópium, hagyományát azonban megőrizték e civilizáció szellemi örökösei, az arabok. Az ópium valószínűleg arabok közvetítésével jutott el Kínába, ahol az első ezredforduló környékén említik először. A kínaiak egyébként ugyanúgy gyógyszerként használták az ópiumot, mint a görögök. Az ópium élvezetének szokása viszonylag későn alakult ki – valószínűleg a XV. századi Perzsiában –, ettől kezdve azonban futótűzként terjedt. Századokkal később a portugálok már vagyonokat kerestek azzal, hogy ópiumot szállítottak Indiából Kínába, a spanyolok pedig még nagyobb vagyonokat, amikor rájöttek, hogy az ópium vonzereje fokozódik, ha összekeverik dohánnyal, és pipából szívják. A XVII. században a hollandok Jáván szereztek monopóliumot az ópium kereskedelmére, a XVIII. században pedig az angolok vették át a vezető szerepet azzal, hogy rátették kezüket a bengáli mákültetvényekre, és így kisajátíthatták a kínai ópium-kereskedelmet. A XIX. század elejére az ópiumfüggőség katasztrofális méreteket öltött Kínában, ezért mozgalom indult ellene. Az ópiumellenes törvények azonban sértették az angolok kereskedelmi érdekeit, így kitört az első (1839-1842), majd a második ópiumháború (1856-1860). Ezekben az angolok diadalmaskodtak, ezért Kína kénytelen volt liberalizálni az ópium-kereskedelmét. A XIX. század végére az ópiumot már a világon szinte mindenhol termelték. A XIX. század folyamán Európában azonosították az ópium hatóanyagait (az opiátokat): 1804-ben a morfiumot, 1832-ben a kodeint, 1848-ban a papaverint, egy angol vegyész pedig 1874-ben létrehozta az első félszintetikus opiátot, a heroint (diacetil-morfint) is. Ezeket Európában gyógyszerként alkalmazták, kábítószerként csak elvétve. Komolyabb gondot egyedül az orvosi rendelvényre szedett heroin okozott. E vegyület neve az angol „hero” (hős) szóból ered. Észak-Amerika viszont kevésbé volt szerencsés, mint Európa. Az ópiumszívás szokását kínai bevándorlók honosították meg, és már a XIX. század végén komoly gondokat okozott, főleg a nagyvárosokban. A XX. század elején fordult a kocka: az Egyesült Államok egyre határozottabban lépett fel az ópium ellen, sőt, 1914-ben „túl is teljesítette” az egyezmény előírásait, mert nemcsak az ópium kereskedelmét korlátozta, de a birtoklását is büntethetővé tette, amennyiben a birtoklást nem indokolták orvosi vagy tudományos megfontolások. Anglia csak 1920-ban adta be a derekát, amikor betiltotta az ópiumot és a morfiumot, de legalizálta a heroint, mint az ópiumfüggőség

ellenszerét. Az ópiumot végül a Nemzetek Szövetsége is betiltotta. A második világháború után az ENSZ vette kézbe az ügyet, és 1961-ben minden ópiummal kapcsolatos tevékenységet betiltott, kivéve a gyógyászati alkalmazást és a tudományos kutatást. A kommunista Kínában tíz év alatt megszüntették a drogkereskedelmet, így az ópium és heroin legnagyobb piacává az Egyesült Államok és Nyugat-Európa vált. A tiltások hatására a termelésben résztvevő országok köre fokozatosan szűkült, de a polgárháborús, nehezen megközelíthető, rosszul ellenőrzött területeken, például az „arany háromszögben” (Burma-Thaiföld-Laosz) és Afganisztánban, Közép- és Dél-Amerikában egyre többet termeltek. Napjainkban Afganisztánban van a világ legnagyobb mákkészlete.

LSD és más hallucinogén szerek

A hallucinogén kábítószernek megfelelően látomásokat idéznek elő. A látomás lehet gyönyörű, tudatformáló és horrorisztikus is. Rendkívül erős hatással vannak a tudatra. A növényi hallucinogéneket amerikai indiánok fedezték fel az ókorban, és ők használták évszázadokon keresztül vallási rituálékban. A becslések Kr. e. 8000 és 3000 közé esnek. Az bizonyos, hogy amikor a spanyol felfedezők és hódítók megérkeztek Amerikába, az indiánok már régóta fogyasztottak hallucinogén növényeket, nevezetesen kaktuszokat, illetve gombákat. Az LSD-t (lizergsav-dietil-amidot) európai gyógyszervegyészek szintetizálták az anyarozs egyik alkaloidájából, a lizergsavból. Hatásaiban nagyon hasonlít a növényi hallucinogénekhez, ezért rokonvegyületnek tekinthetők, bár szerkezetük különbözik. A tüskék nélküli peyote kaktusz „varázserejét” valószínűleg a huichol indiánok ismerték fel valahol Mexikóban. A hódítók természetesen törvényen kívül helyezték a peyote rágását, mint gonosz varázslatot, de a szokás tovább élt. A peyote reneszánszára a XIX. században, nagyjából az amerikai polgárháború idején került sor, amikor terjedni kezdett az Egyesült Államok indián népeinek körében. A növény fő hatóanyagát, a meszkalint 1897-ben azonosította Arthur Heffter (1859-1925), szintézise pedig 1919-ben sikerült Ernst Späthnek (1886-1946). Az LSD volt az első anyag, amely megismertette Európával az igazi látomásokat. Hallucinációkat az opiátok is előidéznek, de ezek inkább álomszerűek, míg a marihuána-hallucinációk korántsem olyan átütők, mint amelyeket az LSD idéz elő. Az LSD ugyan szintetikus

anyag, de egy természetes vegyületcsaládnak, az úgynevezett anyarozs-alkaloidáknak a leszármazottja. A XX. század első felében megindult az anyarozs- alkaloidák módszeres kutatása. Ennek eredménye néhány gyógyszer – az ergotamin, ergometrin, bromocriptin – lett, valamint az LSD. A vegyületet 1938-ban szintetizálta ugyanaz az Albert Hofmann, aki a peyote hatanyagát is előállította, mégpedig az anyarozsban található lizergsavból. Az LSD egyike a leghatékonyabb vegyületeknek, 20 milliomod gramm már hallucinációkat vált ki. Az 1950-es és 1960-as évektől kezdve e drognak, mint tudattágítónak és a „pszichedelikus” élmény forrásának valóságos szubkultúrája alakult ki, majd 1968-ban betiltották. Az LSD-t azonban nem nehéz előállítani, ezért megindult illegális termelése, amely az 1960-as évek végére elérte az évi negyvenmillió adagot. Ennek zömét az Egyesült Államokban állították elő, onnan exportálták Európába. Az 1970-es évek végére a fogyasztást sikerült visszaszorítani, de az 1990-es években az LSD újra divatba jött. Az LSD történetének külön fejezete az „igazságszérum” keresése. Ez egy olyan anyag lett volna, amelynek hatására feloldódik az akarat, és a célszemély mindent bevall, amiről eredetileg hallgatni szeretett volna. Az „MKUltra”, illetve a „Project 112” fedőnevű CIA-akciók során a vegyületet bőkezűen adagolták CIA-ügynököknek, katonáknak és bűnözők ezreinek, néha beleegyezésük vagy tudtuk nélkül.

A hallucinogének története tehát hasonlít a többi drogéhoz: ősidők óta használták, a XX. században lelkesen kutatták, majd betiltották őket, de a piacon vannak ma is.

A szerző a DKI vezető elemzője

